Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Декабриин 21-һээ гарана (1921 оной)

№ 85 (15708)

1981 оной апрелиин 11, суббото

Сэн 2 мүнгэн.

АЖАЛААР ОЛДОҺОН АЛДАР СОЛО

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан һара амжалтатайгаар түгэсэбэ. Алдар солото совет арад, тэрэ тоодо буряад ороной ажалшад түрэл партиингаа XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые урма баяртайгаар хүлеэн абаад, мүнөө үедэ гүнзэгыгөөр шудалжа, бүри ехэ дэбжэлтын оршон байдалда хүдэлжэ байнхай. Энээл энэ үедэ республикымнай арадай ажахын булэг түрүүшүүдэй гурэн түрын үндэр шагналнууд хүртөө гэһэн мэдээсэл абтажа, баяр дээрэмнай үшөө ехэ баяр нэмэбэ.

Тэдэнэй дунда Байгал-Амарай түмэр замай элитэ барилгашан Вячеслав Иванович Аксенов Ленинэй орденоор, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Дондок Бизьяевич Семенов Октябриин революциин орденоор, Хойто-Байгалай геолого-барилгын ахалагша геолог Василий Петрович Бушуев Ажалай Улаан Тугай орденоор, Хяагтын совхозой эрхим хонишон Евдокия Раднажаповна Жамбалова Арадуудай Хани Барисаанай орденоор, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ Галина Константиновна Шадрина «Хүндэтэй Тэмдэг» орденоор, «Бурятферммаш» нэгэдэлэй слесарь Мария Евстафьевна Мельникова Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор гэхэшэлэн бусад олон мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэ түшаалтан, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

Энээнэй урда тээхэнэ БАМтоннельстрой управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир Валентин Романович Толстоухов, Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Дашанима Буодиевич Сундуев, Зүүн-Сибириин гражданска авиациин управлениин вертолёдой командир Леонид Нургалович Ахметвалеев, Хурамхаанай леспромхозой модо бэлэдхэлэй бригадын бригадир Василий Петрович Парамонов, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай директор Клавдия Павловна Альцман гэгшэдтэ Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Эдэнэр бултадаа олоной хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө һанаагаа зобожо, сэбэр байхан сэдьхэлһээ оролдожо ябадаг, нэшэлэлгүй бэе хэнэй хүнүүд болоно. Тиимэ хадань тэдэнэй жэшээгээ, үндэр түбэзэтэ ажалые арад эрхилдэг. Коммунис партиин эрхэ үндэһөөр түрэл партиин онсо пи бэшэ. Энэ эдэ шагналнууд халаа партия, правительствын зүгһөө ажалша зондо саг үргэлжэ түйлай ехэ анхаралай хандуулагдаа байһанай үшөө нэгэ дахин харуулна бэшу. Ушар нимэһээ үндэр шагнал хайрануудта хүртэгшэд болон республикымнай бүхы ажалшад энэ оролдолгоороо эрхим ажал хэрэгүүдээрээ сашадаадые харюусаха байһанаа батадхана. Имагтал энэл ушар манай оронда ажал хадаа алдар соло, шэн габьяатай, баатаршалгын хэрэг болоһониие эли тодоор гэршэлнэ.

«Совет общество—ажалша зоной общество мүн. Хүнэй ажалые улам бүри бүтээсэтэй болгохоһоо гадна, тэрэниие улам бүри удха шанар һайтай, һонирхолтой, зохёохы шанартай болгохын тула парти болон гүрэн ехэ хүсэл оролдосо гаргадаг байна»,—гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съезд дээрэ онсолон тэмдэглээ.

Үнэхөөрөө, совет хүнүүд ажал хэхэ гэшээ ами наһанай жаргал гэжэ тоолодог болоһоон үнинэй, тиигээшье тэдэнэртэ эрхим һайнаар хүдэлхэ бэе болоһоо гүйсэд байгуулагданхай. Энээнэй ашаар лэ Эхэ ороноймнай арад түмэнэй гүн соохоо олон бэрхэшүүл, алдар солото хүнүүд урган гараа, гаража байна. Энээние үйлэдбэриин түрүүшүүлэй болон мэн һаа СССР-эй орден, медальнуудта хүртэгшэдэй нэмтар, ажал хэрэгүүд батадхана. Жэшээнь, Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуев олон жэлэй хонишон хүдэлнэ, оло мянган хурга абажа, нинтын һүрэг олошоруулна, нооһо ехээр гүрэндэ тушаана. Ажалайнь онол аргаар, баян дүй дүршэлөөр тэрэ нэгэдэг юм. Энэнь дуршэл ехэтэй аха нухэдһөө, эхэ эсэгынь, үетэн нухэдэй гэрэгдаар заабаринаа мүнгэлөө. Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой хонишон Иннокентий Михайлович Евсюков Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһан байна. Тэрэ ниимэ үндэр шагнал хүртэхэ ёһоороо хүртөө. Юундэб гэхэдэ, энэмнай мүн лэ бэрхэ, өөрын оньһон аргатай, «нюусатай», баян дүй дүршэлтэй хүн. Иимэ жэшээ баримтануудые захаһаань абаад тооложо болоно.

Зүгөөр, бүхы түрүүшүүлэй шэн габьяа, дүй дүршэл тухай эндэ хэлэхын аргагүй. Тобшолон хэлэхэдэ, мүнөө КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, «Ашаг үрэтэйгөөр, эрхим шанартайгаар хүдэлмэрилхэ!» гэһэн уряа доро бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэржэ байхада, ажалай баатарнуудай ульгэр жэшээ, үүргэ ба нүлөөн айхабтар ехэ удха шанартай. Энэ талаар нютагуудтахи партийна, советскэ, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай урда харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ онсо гайхамшагта амжалтануудые туйлаһан эрхим түрүүшүүлээ хүндэлхэ, алдар солыень дуудуулха зуураа бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ, улам үндэр дабаа дабахые, хүндэтэй ба харюусалгатай асуудалнуудые шиидхэхые эрмэлзэхэ, оролдохо ёһотойбди. Нэн түрүүн бии байгаа нөөсэ баялигуудаа, арга боломжонуудаа гүйсэд ашаглахын, түрүү дүй дүршэл тарааха, олоной шадабари болгохын түлөө эрид шанга тэмсэл дэлгэрүүлхэ шухала. Тинхэдээ ажалдаа голодоһо гаргаха, хайша хэрэг, эзэн бусаар хандаха ябадалые элишэлхэ, хурсаар шүүмжэлхэ, усадхаха хэрэгтэй.

Социалис мүрысөөн—олониитын хүдэлөөн, габшагай, зохёохы ажалай хүсэтэ зэбсэг байгаа, байнашье. Тиимэһээ «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол олониитэдэ, бүхы ажалшадта тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэри ябуулха гээшэ мүнөө үедэ тон шухала. Эндэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд улад зоной эдэбхи үүсхэл бадаруулха талаар ехэ юумэ хэхэ зэргэтэй. Саашадаа түрүүшүүлэй дүй дүршэл согсолжо, олоной дунда нэбтэрүүлхэ гээшэ эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол зорилгонууд мүн.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

«1981—1985 онуудта агрохимическэ албанай материально-техническэ үндэһэ һуурипие бэхижүүлхэ, хүдөө ажахые химижүүлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээнүүд тухай» ба «Хүдөө ажахыда техникые бүрин бүтэн байлгаха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоолнуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

«1981—1985 онуудта агрохимическэ албанай материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, хүдөө ажахые химижүүлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээнүүд тухай» тогтоол дотор ингэжэ хэлэгдэнэ: КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумэй һүүлээрхи үе соо минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ ба хүдөө ажахыда хэрэглэлгэ нилээд ехээр дээшэлээ, тэжээлэй нэмэлтэнүүдые, газарай хүрьһэнэй мелиорантнуудые хэрэглэлгын хэмжээн ехэ болоо, ургамалнуудые хамгаалха химическэ ба биологическа хэрэгсэлнүүдэй ассортимент һайжараа. Органическа үтэгжүүлгэ нөөсэлэлгын ба хэрэглэлгын хэмжээн нилээд ноитойгоор ехэ болоһон байна.

Гэбэшье, химическэ продукци абаха ба хадагалха складуудаар, мүн энэ продукциие шэрэхын ба хэрэглэхын тулада хэрэгтэй болодог транспортна хэрэгсэл ба түсхай техникээр колхоз, совхозуудай болон «Сельхозхимиин» нэгэдэлнүүдэй мүүсэ хангагдаһан дээрэһээ хүдөө ажахын үйлэдбэри химижүүлгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ ябадал бэлээрүүлагдана.

Хүдөө ажахыда агрохимическэ албанай дүүргэдэг үүргэ, мүн минеральна, органическа үтэгжүүлгэ, избёосын материалнууд ба ургамалнуудые хамгаалха химическэ хэрэгсэлнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгын түлөө тэрэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалнуудаар КПСС-эй XXVI съездын абаһан шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, 1981—1985 онуудта энэ албанай материально-техническэ үндэһэ һуурипие али болохоор бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие химижүүлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ ябадал хангахыень союзна республиканүүдэй компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, автономито республиканүүдай, хизаарнууд болон областьнуудай партийна, совет ба хүдөө ажахын органуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет үялгаһан байна.

«Сельхозхимия» нэгэдэлэй системын, колхоз, совхозуудай болон хүдөө ажахын бусад предприятинуудай химижүүлгын албанай үйлэдбэриин бааза хүгжөөхэ, мүн энээнэй үндэһөөр заводһоо поли хүрэтэр химижүүлгын хэрэгсэлнүүдые шэрэхэ замдань үзэгдэдэг хоролто гээлтэнүүдые бага болгохо, тэдэниие хэрэглэһэнһээ абтадаг ашагыень дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүд энэ тогтоол дотор хараалагданхай. 1981—1985 онуудта нэгэн доро 9355 мянган тонно химическэ продукциин багтаха юрэнхы багтаамжатай складуудые бариха ба ашаглалгада тушааха талаар союзна республиканүүдай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ үгтэхэ даалгабаринууд тодорхойлогдонхой. Энэнь арбадахи табан жэлдэ баригдаһанда орходоо нилээд ехэ болоно.

Химижүүлгын албанай техническэ хэрэгсэлнүүдые бүрин бүтэн ба хододоо хүдэлдэг байхаар байлгаха бааза байгуулха гэжэ хараалагдаа. «Союзсельхозхимия» нэгэдэл дотор тракторнуудые, автомобильнуудые ба түсхай мэргэжэлэй машинануудые техническэ талаарнь хангаха пунктнууд, гаражнууд, болбосон түхэлтэй байранууд, һарабшанууд болон оньһожоруулагдамал отрядуудай тракторнуудые ба хүдөө ажахын түсхай техникые хадагалха талмайханууд баригдаха юм. «Сельхозхимиин» нэгэдэлнүүдтэ оньһожоруулагдамал складууд болон үйлэдбэриин бусад барилгануудые бодхоохо хүдэлмэринүүдые һайнаар эмхидхэхын тулада барилгын министерствэнүүд ба албан зургаанууд хабаадуулагдаха байна.

1981—1985 онуудта «Союзсельхозхимия» нэгэдэлдэ хэрэгтэй комплексно шэнгэн үтэгжүүлгэнүүдые, тэжээлэй консервантнуудые хадагалхын тулада түмэр амһартануудые бүтээхэ ба үгэхэ ябадал хангахыень СССР-эй Хабсаргалгын ба түсхай барилгын хүдэлмэринүүдэй министерствэдэ даалгагдаба. Химическэ продукци хадагалхын тулада баригдажа байгаа складуудые, мүн автомобильнуудые техническэ талаарнь хангалгын пунктнуудые, гаражнуудые, нефтескладууд болон үйлэдбэриин бусад газарнуудые түхеэрэлгээр, арматураар, приборнуудаар, автоматизацилгын ба хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдээр, кабелиин ба бусад зүйлнүүдээр бүридүүлхэ уялга СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ даалгаданхай.

«Сельхозхимиин» районно (районууд хоорондын) нэгэдэлнүүдые бүтээсэ ехэтэй түсхай техникээр ба транспортна хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэмжээнүүд тодорхойлогдоо. 1981—1985 онуудта «Сельхозхимиин» нэгэдэлнүүдтэ түсэблэгдэһэн агрохимическэ үргэн ехэ хүдэлмэринүүдые дүүргэхын тулада тракторнуудые, автомобильнуудые, автобусуудые, автоприцепүүдые, автоцистернэнүүдые, автозаправщигуудые, нүүдэл ба заһабарилга-диагностикын мастерскойнуудые, хүдөө ажахын техникэ хангадаг агрегадуудые, электро-тагнуурин түхеэрэлгэ болон материально-техническэ бусад хэрэгсэлнүүдые хэрэгтэй соонь үгэхэ хэрэг союзна республиканүүдай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Минеральна үтэгжүүлгэ, пестицидүүд ба газарай хүрьһэнэй химическэ мелиорантнуудые газарай хүрьһэндэ ба газарай нюруунда оруулхын тулада һэлгэгдэмэл агрегадуудһаа бүридэһэн комплекттэй өөрөө һаадгүйгөөр ябадаг туршалгын бүлэг машинануудые ухаалан зохёогоод, бүтээхэ ябадал хангахыень Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерствэдэ, Мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машина бүтээлгын министерствэдэ даалгагдаба. Эдэ машинануудай туршалга гараһанайнь һүүлээр, тэдэниие олоор бүтээхэ хэрэг эмхидхэхыень эдэ министерствэнүүдтэ мүн лэ даалгагдаа.

Түмэр харгыгаар химическэ продукци богони зайда шэрэлгые усадхаха зорилгоор «Сельхозхимиин» нэгэдэлнүүдтэ минеральна үтэгжүүлгэ ба хүрьһэнэй мелиорантнуудые сэхэ заводһоо ба уурхайһаа шэрэдэг автомобильна колонноннуудые байгуулха шухала гэжэ мэдэрэгдээ. Энээнэй тулада ехэ ашаанай түсхай автомобильнуудые, тракторнууд болон прицепүүдые хэрэгтэй соонь үгэхэ гэжэ хараалагдаа.

Газарай хүрьһэнэй үрэжэл һайжаруулха, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нютагай үтэгжүүлгэнүүдэй ехэ удха шанарые хараада абалсан, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ газарай хүрьһэндэ органическа үтэгжүүлгэ оруулха, мал ажалай фермэнүүд болон комплекснуудта наг шэбхэ хадагалха байрануудые бариха, хүдөө ажахын хэрэглэмжэдэ торф бэлэдхэхэ даалгабаринууд союзна республиканүүдта үгтэнхэй. 1982 онһоо эхилээд, сапропельнүүдые промышленна аргаар абаха, органо-избёосын үтэгжүүлгэ болгон, хүдөө ажахыда тэдэниие ехээр хэрэглэхэ ябадал эмхидхэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ даалгагдаа. Торф абаха, шэрэхэ ба хэрэглэхэ хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1965 оной апрелиин 1-дэ абаһан № 256 тогтоолоор хараалагдаһан гуримаар сапропельнүүдые абаха, шэрэхэ ба хэрэглэхэ хүдэлмэринүүдые мүнгэ зөөреэр һомолхо гэжэ тогтоогдоо.

Хүдөө ажахые химижүүлгын албанай кадрнуудые бэлдэхэ, тэдэниие һайн мэргэжэлтэй кадрнуудаар хангаха ябадалые һайжаруулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдэрбэ. Энэ зорилгоор 1981—1985 онуудта «Союзсельхозхимия» нэгэдэлэй эмхинүүдтэ хэрэгтэй тракторист-машинистнүүдые, автомобильнуудай жолоошодые, ашаа тээлгын ба буулгалгын машинануудай болон механизмуудай машинист-операторнуудые болон хүдөө ажахые химижүүлхэ хүдэлмэридэ олоор хэрэглэгдэдэг мэргэжэлтэй бусад хүдэлмэришэдые бэлдэхэ ябадал хангахыень Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ ба союзна республиканүүдай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа. Сельхозтехникын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ тогтоогдоһонтой адли ажалай түлөөһэн, хүнгэлэлтэ ба онсо эрхэ «Союзсельхозхимия» нэгэдэлэй предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэхэ байна.

Агрохимическэ албанай материально - техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, хүдөө ажахые химижүүлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тушаа хараалагдаһан энэ программые бэелүүлхын тулада 1981—1985 онуудта капитальна һомололгые нилээд ехэдхэхэ гэжэ хараалагдаба. «Союзсельхозхимия» нэгэдэлэй организацинуудай материально-техническэ үндэһэ һууриие хүгжөөхын тулада үгтэхэ мүнгэ зөөрие капитальна һомололгын юрэнхы хэмжээн сооһоо («хүдөө ажахы» гэһэн һалбарида үгтэдэг капитальна һомололгын лимидээр) союзна республиканүүдай Министрнүүдэй Соведүүд түсхай зорилгодо гэжэ таһалан үгэхэ байна.

(Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ КПЧ-гэй ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭЙ УУЛЗАБА

[...]тэй XVI съездэ хабаа[...] КПСС-эй ЦК-гай Ге[...] секретарь Л. И. [...] түрүүтэй КПСС-эй [...] апрелиин 9-дэ Праж[...] Чехословакиин Ком[...] хүтэлбэрилэгшэдтэй [...]

[...]лгада: КПЧ-гэй ЦК-гай [...] секретарь Густав [...] КПЧ-гэй ЦК-гай Прези[...] гэшүүд болон гэ[...] кандидадууд, КПЧ-[...] гай секретарьнууд Л. [...], В. Биляк, А. Индра, [...], Й. Ленарт, Й. Кор[...], Гофман, В. Гула, П. Цо[...], А. Капек, М. Якеш, М. [...]ович, М. Бене, Й. Гав[...], Й. Гаман, Я. Фойтик, И. [...] хабаадаба;

[...] талаһаа: КПСС-эй де[...] гэшүүд — КПСС-эй Политбюрогой гэшүүн[...] кандидат Э. А. Шевард[...], КПСС-эй ЦК-гай сек[...] К. В. Русаков, КПСС-эй [...] гэшүүд А. М. Алек[...], А. П. Ботвин, В. К. [...], И. З. Соколов, тэрэшэ[...] КПСС-эй ЦК-гай таһагые [...] ЦК-гай гэшүүн Л. М. [...] уулзалгада хабаадаа. [...] ЦК-гай һаяхан бо[...] пленум дээрэ Центральна Комитедэй хүтэлбэриин бүридэлдэ һунгагдаһан чехословак нүхэдые нүхэр Л. И. Брежнев халуунаар амаршалба.

КПЧ-гэй XVI съездын хүдэлмэридэ нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй делегациин хабаадаһые, ехэ удха шанартай үгэ съезд дээрэ тэрэнэй хэлэһые КПЧ-гэй хүтэлбэрилэгшэд, Чехословакиин бүхы коммунистнууд тон шухалада тоолоно гэжэ нүхэр Г. Гусак түсхайлан тэмдэглээ.

КПСС-эй XXVI съездын, КПЧ-гэй XVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула КПСС-эй ба КПЧ-гэй ябуулха хүдэлмэриин шухала шэглэлнүүд тухай мэдээсэлнүүд тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

КПСС-эй ба КПЧ-гэй баримталдаг хараа бодолнуудай тон адли байһые, СССР-эй ба ЧССР-эй, совет болон чехословак арадуудай хоорондын аха дүүгэй холбооной эбдэршэгүй бата байһые хоёр партиин үнгэрөөшэ съезднүүдэй дахинаа элирхэйлэн харуулһые Л. И. Брежнев, Г. Гусак хананган тэмдэглэбэ.

Л. И. Брежнев Чехословакиин бүхы коммунистнуудта үнэн зүрхэнэй амаршалга, саашанхи ажалдаа амжалтануудые түйлаха хүсэлэн дамжуулаа. Танай съезд тон һонирхолтойгоор, залан сэхэ, бүтэмжэтэй, шүүмжэлэлтэйгээр үнгэрбэ. Парти болон арадта элсүүлхы ехэ удха шанартай байхань дамжаггүй гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглэбэ.

Социалис оронууд бүхы талаараа бүри хүсэтэй болонхой 80-яад онииие эхилээ. Энэнь арсашагүй байна. Гэхэ зуура, урда тээхиһээ бүри ехэ зорилгонууд мүнөө табигданхай. Бидэнэр бүгэдын гол хэрэг — экономическа хүдэлмэри болоно. Эндэшье үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, захиргаанай хүдэлмэриин хэм хэмжээ үргэхэ, ажахыгаа эрхим һайнаар эрхилжэ һураха гээшэ хамагай шухала байна. Эдэниие манай съезднүүдэй гаргаһан ниитэ тобшолол гэжэ нэрлэхэдэ болохо. Иимэ зорилгонуудые шиидхэхын тула манай партинуудай политическэ, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриень мүнөө сагай эрилтэдэ таарахаар эмхидхэхэ шухала.

Экономикын ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта адли хараа бодолтойгоор — үйлэдбэрингөө хүсые аха дүү орон бүхэнэй хүсэд бүрин ашаглаха, мүн үйлэдбэриин, эрдэм болон техникын, бусад һалбаринуудай талаар оролдолго хүсэнүүдээ нэгэдхэхэ хараа бодолтойгоор хандадаг байһамнай һайн.

Хоёр партиин ба гүрэнүүдэй хоорондын түгэс холбоо барисаае саашадань батадхалгада хөөрэлдөөнэй үезр онсо анхарал хандуулагдаа. Эдэ харилсаанууд эбдэршэгүй бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ хүгжэнэ гэжэ түсхайлан тэмдэглэбэ. Энэмнай— марксизм-ленинизмын, социалис интернационализмын гол ёһонууд болоно. КПСС-эй ба КПЧ-гэй хүтэлбэриин хоорондо тогтоһон аха дүү ёһоной, бүрин этигэлсэдэг харилсаануудые хоёр тала үндэрөөр сэгнэнэ.

СССР-эй ба ЧССР-эй хоорондын экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной, тэрэ тоодо элшэ хүсэн мэтэ иимэ шухала асуудалаар бэелүүлэгдэдэг харилсаа холбооной амжалтатайгаар хүгжэжэ байһые хоёр тала тэмдэглэбэ. Илангаяа машина бүтээлгын талаар үйлэдбэриин хамжаанууд болон түсхай мэргэжэлнүүдые хоёр талада ашагтай түһатайгаар улам нарижуулан һайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Ажахы эрхилэлгын, экономико хүтэлбэрилгын социалис гуримай бүхы туйлалтануудые хэрэглэхын тула экономическа ба социальна хүгжэлтын дүй дүршэл хоёр талаһаа шудалха шухала гэжэ уулзалгада хабаадагшад тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа зүбшэлэн мэдэлсэһэн байна. Дэлхэй дээрэхи байдалые адляар сэгнэдэг байһанаа хоёр тала элирхэйлээд, шахардуу байдалай һуларалга бэхижүүлхэ, хархис этэгээдүүдэй ба империализмын хүсэнүүдэй хорото аашануудта эсэргүү ябуулга үргэдхэхэ хэрэгтэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хубитаяа эдэбхитэйгээр оруулалгын онсо шухала үүргэ дүүргэдэг байһые түсхайлан тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын байдал заһаруулгын, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал хизаарлалгын, амгалан байдал бэхижүүлгын талаар КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй оруулһан Советскэ Союзай дурадхалнуудые ЧССР үндэрөөр сэгнэнэ, бүрин дэмжэнэ гэжэ нүхэр Г. Гусак хэлэбэ.

Буу зэбсэгүүдые бүри ехээр үрдилдэн түхеэрхэ, Европо ба дэлхэй дээрэ тогтоһон стратегическэ тэнсүүриие эбдэхэ, зөөһэдынгөө ашаг туһада хубилгааха гэһэн США-гай ба НАТО-гай бусад зарим оронуудай түсэбүүдые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад эрид буруушаагаа. Американ ракетно-ядерна зэбсэгые тараан тодхобол, Европодохи байдалые бүри орёо болгохо, Европын бүхы арадуудай амгалан байдалда ехэ аюул тохёолдуулха байна гэжэ түсхайлан тэмдэглэгдээ. Гэхэ зуура, эдэ арадууд тон ондоо юумэ: бата бэхи эб найрамдалтай, энхэ түбшэн байхые, али али талада ашатай туһатай, үрэ түгэс харилсаа холбоо бэелүүлхые хүсэнэ. Сэрэгэй талаар шахардуу байдал һуларуулха, Европодохи урда урдаһаа тулан жэгсаһан сэрэгүүдэй тооё хороохо тодорхой хэмжээ хараалһан дурадхалнууд мүнөө онсо шухала удха шанартай байна.

Уулзалга үнэн сэдьхэлэй, аха дүү ёһоной, бүхы зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар үгэеэ бүрин ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ЭМХИТЭЙ ҺАЙНААР ҮНГЭРГЭХЫН ТҮЛӨӨ

Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн ойн баярай үдэртэ зорюулагдаһан Коммунис субботник үнгэргэхэ республиканска штабай ээлжээтэ заседани үсэгэлдэр болобо.

Заседанида республикын бүхы районуудай түлөөлэгшэд ерэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдаба. Эгээн түрүүлэн Улаан-Үдын горкомой секретарь, городской штабай начальник В. С. ТИМАШОВ элидхээ. Мүнөө үедэ городой ажалша коллективүүд ажалай һайндартэ бэлэдхэлээ түгэсхэжэ байнхай, олохон предприяти, барилгын эмхинүүд зарим эмхи зургаанууд субботнигой үдэрые угтуулан хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй. Город соо «Улаан субботнигто» 187 мянган хүн хабаадажа, 2284 мянган түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилхэ, 268,5 мянган түхэригэй [...] хүдэлмэри хэгдэхэ гэжэ хараалагдана. [...] сольбоо болбосон түхэлтэй болгохо, сэсэрлиг, талмайнуудые [...] тэдэнэй юм.

[...] тусхай ажалай һайндартэ бэлэдхэлэй ябаса тухай КПСС-эй [...] районой горкомой секретарь, Сэлэнгын районой субботнигой [...] штабай начальник А. А. ВОРОНИН, Кабанскын районой субботнигой [...] СТРЕКАЛОВСКИЙ болон бусад хөөрэбэ.

[...] дээрэ республиканска штабай гэшүүд, КПСС-эй обкомой [...] секретарь, республиканска штабай начальник [...] БИРЮКОВ гол тулеб эмхидхэлэй асуудалнуудаар тогтоол [...] субботнигой үдэр ажалай үндэр бүтээсэ гаргаха [...] үнгэрөөр ёһор үнгэргэгдэхэ түлөө бүхы арга [...] үнгэрөөр хэрэгтэй байһанда анхарал хан[...]

Манай корр.

АВСТРИИН ГАЗАР ДЭЭРЭ

ВЕНЭ. (ТАСС-ай түсхай корр.). Хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов Австро-совет бүлгэмэй (АСО) хүтэлбэрилэгшэдтэй, эдэбхитэдтэй, гэшүүдтэй апрелиин 9-дэ эндэ уулзаба.

АСО-гой вице-президент Ф. Тренклер Совет правительствын толгойлогшые амаршалаа.

Австриин ба СССР-эй арадуудай хани барисаае, харилсаа холбооге бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүлгэмэй бэелүүлдэг олон янзын ажал ябуулга тухай АСО-гой генеральна секретарь М. Клуг хөөрэбэ.

Н. А. Тихонов үгэ хэлэхэдээ, эмхидхэлэй байгуулагдаһанһаа хойшо Австро-совет бүлгэм элдэб үеэ болоолтой, мэргэжэлтэд, хүдэлмэрилэгшэд, интеллигенци, олон янзын бүлгэмүүдые хамаардаг бүлэгүүдые нэгэдхэн хүдэлжэ ерэһэнииинь тэмдэглээ.

Бүлгэмэйтнай хүдэлмэри совет олониитэдэ үнэхөөрөө сэгнэгдэнэ, ехэ хүндэтэй юм. Бүлгэмэй ажахы ябуулгые тэмдэглэхэ барюулагдаһан бүхы шэг шугам — Арадуудай Хани барисаанай орден энээние гэршэлнэ. Манай уулзалгые ... манай оронуудай арадуудай хоорондохи хани барисаанай бэхижүүлхэ талаар ехэ, ашатай ... хүсэдэ үүргэ ... ябуулга ... Австриин ба Советскэ Союзай хоорондохи политическэ, соёлой ба эрдэм наукын холбооё саашадань хүгжөөлгэдэ тэрэнэй оруулдаг хубита совет хүнүүдтэ һайн мэдээжэ юм гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Совет-австриин политическэ ба экономическа харилсаануудта таарамжатай эрхэ байдал байгуулгада мүн лэ эдэбхитэйгээр туһалдаг ашаүрэ ехэтэй ажал ябуулгыень бүри ... сэгнэнэбди ...

Манай уулзалга һамбаашалга, манай оронуудай арадуудай хоорондохи хани барисаанай хоорондохи холбоое бэхижүүлхэ талаар ехэ, ашатай ... хүсэлэнтэй хани барисаанай бүлгэмэй ажал хэрэг тухай тэмдэглэхые хүсэнэб гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ мэдүүлбэ.

Элэ үдэрнүүдтэ федеральна президент Рудольф Кирхшлегертэй, федеральна канцлер Бруно Крайскитай хэһэн дэлгэрэнгы, ашатай туһатай хөөрэлдөөнүүднай Советскэ Союзай ба Австриин хоорондохи ... [...]

... министрнүүд, политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэд, ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад федеральна канцлертай хамта уулзалгада хабаадаһан байна.

Н. А Тихоновтэй хамта ябаһан түсхай тушаалтад, посольствын ба Австридахи бусад совет эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд айлшадай дунда байлсаба.

Уулзалга халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

* * *

Н. А. Тихонов болон тэрээнтэй хамта ябагшад урдын фашис концентрационно лагериин һууриида байгуулагдаһан Маутхаузенэй мемориальна комплексдо апрелиин 9-дэ хүрэбэ. Гитлеровскэ фашистууд энэ ... [...] хүнүүдые ... үлгэжэ алаһан байгаа. Маутхаузенда нацистнууд Советскэ Союзай Герой генерал Д. М. Карбышевые зэрлиг муухайгаар тамалаа һэн.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Маутхаузенда саазалуулагшадай хүшөөтэй, совет мемориалай мүн Д. М. Карбышевта зорюулагдажа бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ веногуудые табиба.

Веногуудые табилган үедэ хүндэтгэлэй харуул жагсаагдаһан, Австриин Республикын ба Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэһэн байна.

* * *

«Фест-Альпине» гэдэг гүрэнэй промышленна нэгэдэл Австриин булад хайлуулгын промышленностиин түрүү предприяти болоно. Тэрээнэй арбаад заводто 80 мянга гаран хүн хүдэлдэг.

Н. А. Тихонов ороной энэ томо ехэ предприятида хүрэбэ. Дэндэ Австриин газар нютагай правительствые толгойлогшо И. Ратценбек болон нэгэдэлэй правлениин гэшүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшые халуунаар амаршалба. Совет правительствын толгойлогшо заводой комплексын промышленна зоные хараа.

Н. А. Тихоновэй хүндэлэлдэ сайлалга хэгдэбэ. «Фест-Альпинегэй» генеральна директор Х. Апфальтер, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов сайлалга дээрэ үгэ хэлэһэн байна. 800 мянган тонно хоолой сорго Советскэ Союзда худалдаха тухай хэлсээндэ гар табигдаба.

Үдэшэнинь Н. А. Тихонов Венэ бусажа ерэ.

Худалдаа наймаанай, олзобориин ба промышленностиин министр Й. Штарибахер болон тэрээнтэй хамта ябаһан совет хүнүүд сайлалга табиһан Н. А. Тихоновтэй сугтаа бусаба.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ҮНЭН СЭХЭ ОРОЛДОЛГО ХЭРЭГТЭЙ

Мүнөө хаа хаанагүй КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые ехэл анхаралтайгаар, нарин нягтаар шэнжэлэн шудалжа, хүн бүхэн шэнэ табан жэлдэ өөрынгөө зорилгонуудые табина. БАМ-ай Буряадай участогай барилгашад арбан нэгэдэхи табан жэлдэ үнгэрhэн арбадахи табан жэлэйхиhээ хоёр дахин ехэ барилга хэхэ юм. Энэ асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула юу хэхэ хэрэгтэй гээшэб? Ямар шэнэ онол аргануудые барилгын участогуудта нэбтэрүүлээ hаа, үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ аргатайбибди? Хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд яhала бии.

Барилга-хабсаралгын поезднуудай, мастерска участогуудай, бригадануудай коллективүүд дотор эдэ үдэрнүүдтэ хамтын суглаанууд үнгэргэгдэжэ, эдэ бүхы асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ, тодорхой дурадхалнууд оруулагдана, дээшэлүүлэгдэhэн уялганууд абтана. Барилгашад hанажа шэбшэжэ ябаhанаа сэхэ рууняь хэлэдэг, ажалша шударгы зон aаб даа. Дүршэл шадабаритай, үнэн сэхэ хүдэлмэришэдэй hанамжа дурадхалнууд үнэтэй сэнтэй байдаг, үйлэдбэридэ аша туhа хүргэдэг. Трестын, барилга-хабсаралгын поезднуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэй hанамжа дурадхалнуудые хараадаа абажа, ажалаа эмхидхэхэ, hарын, жэлэй, табан жэлэй түсэб зохёохо зэргэтэй.

Партиин XXVI съезд ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, түсэб табиха хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ аргагүй ехэ анхарал хандуулhан байна бшуу. «Түсэблэлгэдэ, хүтэлбэрилгэдэ дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Зарим партийна органуудай ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй эрилтэ багатайгаар хандажа, жаяг журам хазагайруулха, эзэн буса ябадал гаргаха ушар дайралдана», — гэжэ КПСС-эй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXVI съезд дээрэ элидхэл хэхэдээ сэхэ зааhан байна.

Нюугаад, нөөгөөд яахэмнэйб. Манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестыншье коллектив дотор иимэ дутагдалнууд гарадаг байха юм. Ажалдаа хайша хэрэгээр хандаха, түсэб буруугаар зохёохо, тэрэнээ дүүргэхэгүй, оньhон техникэ миин байлгаха ушар үшөөл дайралдаhаар.

Барилга-хабсаралгын 608-дахи поездын коллектив богонихон болзорой туршада Хойто-Байгалда яhала ехэ ажал хүдэлмэри хээ. Кичерэ посёлогой hуури табижа, тэрэниие бодхоо. Олон арбаад километргэ самсаал сабшаа. Тус коллективэй хэhэн ажалые бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди. Теэд hүүлэй сагта эдэнэй тиимэ hулаханаар хүдэлдэг болоhониинь эли тодоор харагдана. Арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ илангаяа «шалгараа». Эдэнэр Нижнеангарск-II станциhаа Кичерэ станци хүрэтэр түмэр-бетон 42 сорго хабсаргаха аад, оройдоол 10-ыень хабсаргаhан байха юм. Бэшыень ондоо коллективүүдтэ деалгаха ушар гараа. 608-дахи поездын коллективэй муугаар хүдэлhэн дээрэhээ бэшэ поезднуудай коллективүүд хүдэлмэришэдөө ниишэ эльгээжэ, өөhэдынгөө ажалда hамшаха ушартай болоо бшуу.

Ажалай үедэ миин байха, трактор, машинануудые хүсэд hайнаар ашаглахагүй ушар эндэ али олон дайралдана. Жэшээнь, 14 тонно ашаа зөөдэг машинада 200—300 килограмм ашаа тээгээд, хэдэн арбаад километртэ гүйлгэхэ ушар гарана. Ажалай эмхидхэлэй муу дээрэhээ, хүн бүридэ жэлдэ 10.585 түхэригэй барилга хэхэ аад, үнэн дээрээ 9.333 түхэригэй барилга хэгдээ гэхэ гү, али түсэб оройдоол 88,2 процент дүүргэгдээ. Иимэ дутагдалтай саашадаа эбсэжэ болохоор аал? БАМ дээрэ бидэнэй иигэжэ хүдэлжэ байхые манай хэншье зүбшэхэгүй. Тус поездын начальник коммунист Г. Г. Яненко, партийна организациин секретарь Н. С. Бондарев гэгшэдэй урда шангг эрилтэ табигданхай. Ойрын лэ сагта эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхахаар эдэнэр үгэеэ үгөө hэн.

Барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын коллектив Буряадай участогай үнинэй коллективүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Эдэнэр Хойто-Муяын хадануудай хоёр талада Тоннельный, Северомуйск посёлок бариhан юм. Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр самсаал сабшалсаа. Эрхим түрүү ажалаараа Буряадай участогай коллектив дотор мэдээжэ болоhоншье байха. Хэдэн удаа СССР-эй Транспортна барилгын министерствын, профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаhаншье юм. Теэд hүүлэй сагта тус поездын коллектив ажалайнгаа эршые hуладхажа, барилга удаагаар, муу шанартайгаар хэhэн, гээгдэлдэ орожо захалhан байха юм. Үнгэрhэн жэлэйнгээ даабари арай шамай дүүргэв. Түрүү зэргэдэ ябаhан аад, гээгдэлдэ орошобоха юм. Юундэб? Хүдэлмэришэдэй харюусалгые, ажалай эмхидхэлые халташье hуладхахада, иимэ юумэн абаhаар лэ үзэгдэдэг. Тиимэhээл партийна, профсоюзай организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэд эрилтэеэ халташье hуладхангүйгөөр, хамаг hайн, түрүү онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн, хододоо түрүү зэргэдэ ябаха гэhэн эрилтэ хүдэлмэришэдэй урда табиха ёhотой гэжэ хэлэхэ байнаб.

Партиин XXVI съезд БАМ-ай барилгашадай урда тон ехэ зорилго табиба. БАМ-ай барилга арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада гол тулэб дүүргэгдэжэ, Сибириин суута Лена мүрэнэй эрьеhээ Амар мүрэнэй эрье хүрэтэр ашаанай поезднууд ябажа эхилхээр хараалагдаба. Олон миллион кубометр хайр шорой зөөгдэжэ, түмэр замай далан баригдаха, 400-гаад километрэй зайда рельс табигдаха, хэдэн арбаад ехэ, бага хүүргэнүүд баригдаха, Байгалай, Байгалай эрьеын, Кодарай тоннельнүүдэй барилга дүүргэгдэхэ, Северобайкальск городой түрүүшын ээлжээн ашаглалгада тушаагдаха юм. Түмэр замай станцинууд бодхоогдохо. Сэхыень хэлэхэдэ, хэхэ юумэн гэжэ заха хизааргүй ехэ.

Иимэ ехэ, тон харюусалгатай объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаахын тула олоной оролдолго шадабари, эдэбхи үүсхэл хэрэгтэй болоно бшуу. Бидэ тиимэ hулаханаар гү, али дунда зэргээр хүдэлхэ эрхэгүйбди. Юундэб гэхэдэ, манай агуу совет арад, түрэл Коммунис парти, совет гүрэн бидэниие эгээл hайн, мүнөө сагай эрилтэдэ түгэс харюусама техникээр, зэр зэмсэгээр, барилгын материалаар таhалгаряагүйгөөр хангана. Энэ бүхы оньhон техникые хоер-гурбан халаанай туршада ашаглаха хэрэгтэй.

hайнаар хүдэлдэг, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, гэр бүлэ доторoo зохидоор бэеэ абажа ябадаг хүнүүдэй нэрэ солые олоной дунда жэшээ болгон харуулха, урмашуулха хэрэгтэ партийна, профсоюзай организацинууд ехэ анхарал хандуулха ёhотой. Тиимэ урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтой, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд Буряадай участогта олон aаб даа. Арбадахи табан жэлэй дүнгөөр аяар 200-гаад хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, алба хаагшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа бэлэй. Эдэнэр бидэнэй урдаа хараха, эрхимэй эрхим барилгашад мүн.

БАМ-ай барилгын эхилhэн үдэрhөө хойшо гээгдэлдэ оронгүй ажаллажа байдаг бүхэли коллективүүд Буряадай участогта бии. Тэрэнэй нэгэн барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын коллектив мүн болоно.

Энэ коллектив Эрхүүгэй участогта Магистральный посёлок барилсаhан намтартай. 1977 онhоо хойшо Буряадай участогта барилга хэнэ. Северобайкальск городто ехэ олон объектнүүдые бодхолсоhон юм. Тоннельнүүдые малтаха ажалда ашаглагдадаг оньhон комплекснүүдые заhабарилха томо бааза барижа дүүргээ. Байгалай хадануудhаа районой түб Нижнеангарск посёлок хүрэтэр түмэр замай рельс табиhан алдартай. Уhа дамжуулха соргонуудые, байрын гэрнүүдые, столово, магазин, hургуули барижа, эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушааhан юм. Түсэбөө зүбөөр зохёохо, ажалай эмхидхэл hайжаруулха, шэнэ онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эндэ ехэ анхарал хандуулагдана. Хараад үзэгты. 1980 ондо тус поездын 6 бригадын коллектив бригадна подряд хэрэглэжэ, 2 миллион 500 мянган түхэригэй барилга хэhэн байха юм. Шэнэ арга хэрэглэhэнэй ашаар материал арьбалаа, барилгын шанар, ажалай бүтээсые дээшэлүүлээ.

Бригадна подряд БАМ дээрэ хэрэглэхын аргагүй гээд манай трестын олонхи поезднуудай хүтэлбэрилэгшэд хэлэдэг юм. Шэнэ юумэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхээ айhан, зүрхэсэhэн дээрэhээл манай зарим нүхэд хуушанайхяараал барилга хэжэ, ажалаа унжагайруулна. Энээнhээл боложо, даабаряа дүүргэхэгүй ушар али олон дайралдана. Саашадаа иимэ hулаар хүдэлхын аргагүй.

Түрүү коллективүүдэй, хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые олоной дунда тараахе талаар ехэ ажал ябуулга хэгдэнэ. Манай трестын коллектив бригадна подряд хэрэглэжэ, барилгын үнэ сэн хямдаруулхаар, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхээр эрид шиидэнхэй. Байгша ондо 32 процент ажалаа бригадна подрядаар хэхэ гэhэн уялга абаба. Энэ хараа зорилгоёо бэелүүлхын тула барилга-хабсаралгын 581-дэхи, 651-дэхи, 607-дохи поезднуудай түрүү коллективүүдэй дүй дүршэлые халан абаха шухала. Трестымнай олон хүдэлмэришэд «Би барилгын эзэнби», «Гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха» гэhэн уряанууд доро мүрысэнэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Буряадай участогай барилгашад түйлай ехэ ажал хүдэлмэри хэхэ даабаритай. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула хүн бүхэн харюусалгаа улам дээшэлүүлжэ, эгээл үндэр бүтээсэ түйлахын тула тэмсэхэ зэргэтэй. Партиин XXVI съездын хараалhан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ Буряадай участогай булта хүдэлмэришэд хубитаяа оруулхаар эрид шиидэнхэй.

Ю. ХОДАКОВСКИЙ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ, Социалис Ажалай Герой.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

АГРОХИМИИН ХҮСЭНДЭ ТҮШЭГЛЭХЭ

Таряалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ асуудалда партиин XXVI съезд онсо анхарал хандуулhан байна. Энэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ районуудай «Сельхозхими» нэгэдэлнүүд ехэхэн hуури эзэлхэ гээшэ.

Сэлэнгын райондо иимэ нэгэдэл байгуулагдаhаар жэлhээ үнгэрбэ. Энэ үедэ манай залуу предприяти өөрынгөө үүргэ харуулжа шадаагүй, эхэнхидээ эмхидхэлэй асуудалнуудые шиидхэжэ үнгэрөө. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ дүүрэн хүсөөрөө хүдэлхэ, баян ургаса абаха хэрэгтэ хубитаяа оруулха байнабди.

Нэн түрүүн энэ үедэ өөhэдынгөө материально-техническэ бааза байгуулха болонобди. Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө дээрээ манай ажал ябуулгада олохон бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Трактор, автомашина болон агрохимическэ ажал хэхэ тусхай техникээр hаянайл хангагдажа эхилээбди. Энэмнай түсэбөөр хараалагдаhан бүхы хүдэлмэри хэхэдэ хүрэлэгүй. Тусхайлбал, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые зөөхэ автомашинанууд, тракторнууд, тэрэнэй тэргэнүүд, үтэгжүүлгэ тараадаг оньhон түхеэрэлгэнүүд болон хүрьhэ элдүүрилхэ хэрэгсэлнүүд дутаадана. Тиихэдэ техникээ заhабарилха, техническэ талаар харууhалха, хадагалха мастерской, гараж гэхэ мэтэ байхагүй. Тэрэшэлэн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, янза янзаарнь амяарлан хадагалха типовой складай орондо юрын лэ халхабша хэрэглэнэ гээшэбди. Мүн ажал хэхэ хүнүүдээр хүсэлдүүлхэ асуудал шиидхэхэ болонобди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай урда ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд табигданхай. Материально-техническэ бааза байгуулагдажа захалаа. 70—80 трактор, 20 — 30 автомашина заhабарилха, техническэ талаар харууhалха хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжэнхэй. МТМ болон гараж баригдаха. Техническэ харууhалгын тусхай пункт амяараа байгуулагдаха. Хүдөө ажахын бусад техникэ хабсаргаха, заhабарилха тусгаар шала түхеэрэгдэхэ, тоhо-түлишын склад, котельнэ гэхэ мэтэ бодхоогдохо юм. Түмэр харгын станциин хажууда үтэгжүүлгэнүүдые хадагалха складууд баригдаад, ашаае оньhон аргаар вагонhоо буулгаха, мүн колхоз, совхозуудта ашажа эльгээхэ тусхай түхеэрэлгэнүүдтэй, рельснүүд дээгүүр ябуулагдаха оньhотой комплекс 1984 ондо ашаглалгада үгтэхэ хараатай.

Нигэжэ жэл бүри манай нэгэдэлэй хүсэн ехэ болохо байна. Урдань колхоз, совхозууд өөрынгөө хүсөөр агрохимическэ бүхы хүдэлмэрөэ хэдэг байгаа. Зарим ажахынуудта тусхай звенонууд эмхидхэгдэдэг, нүгөө зарим газарта энэ асуудалда анхарал хандуулагдадаггүй бэлэй. Үтэгжүүлэгдэhэн талмай дээрэhээ хэдэн жэлэй туршада баян ургаса абахын тула гектар бүридэ 60 — 80 тонно наг шэбхэ, тиихэдэ гектар бүридэ 50 — 80 килограмм азот, 45—60 килограмм фосфат, 40—45 килограмм калийна үтэгжүүлгэ оруулха эрилтэтэй.

Зүгөөр ажахы бүхэн өөрынгөө арга боломжонуудые харалсажа, газар үтэгжүүлхэ хүдэлмэрөэ түсэблэдэг байгаа. Зарим ажахыда хэрэгтэй зүйлэй үтэгжүүлгэ үгы гү, али саг болзортонь тэрэниие тарааха аргагүй байдаг ушар тохёолдодог hэн.

Харин мүнөө «Сельхозхими» нэгэдэлэй мэргэжэлтэд колхоз, совхозуудай агрономуудтай хамта газарайнь хүрьhэ шэнжэлhэн картатай зохилдуулан, тусгаар договор баталдаг болонхой. Тэрэ договорой ёhоор, ямар ажахын али талмайда ямар үтэгжүүлгэ хэзээ оруулхаб гэhэн даабаритайгаар манай отрядууд хүдэлнэ гээшэ. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл манай нэгэдэл районой ажахынуудай таряалан болон сабшалан дээрэ 60 мянган тонно наг шэбхэ зөөхэ, тарааха, 6 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, гадна мянга гаран гектар сабшалан дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри хэхэ, 9 мянган гектар таряалангай буртаг ногоое химическэ аргаар усадхаха түсэбтэй.

Үтэгжүүлгэ тараадаг оньhожоруулагдамал томо звено А. Б. Раднасвай хүтэлбэри доро мүнөө «Эрдэм» колхоздо хүдэлжэ байна. Тус звено Сэлэнгын совхоздо hарын туршада 10 мянган тонно шэбхэ зөөжэ, тараажа үгөө hэн. Удаань «Бестужевский» совхоздо ерэжэ, хүдэлхэ байна.

Манай коллективэй хүдэлмэриин эрхэ байдал бусадhаа ехэ илгаатай юм. Хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэймнай олонхинь үни удаанаар гэр бүлэhөө холо байжа ажаллана. Мүн хүйтэнэй сагта техникэ табиха дулаан байраар хангаха аргагүй. Тоhо, түлишэ, запчасть гэхэ мэтэ холоhоо асарагдана. Механизаторнууд вагонууд соо гү, али айлда байжа хүдэлнэ. Тэдэнэртэ зохидоор эдеэлхэ, амарха арга олгохонь тиимэ бэлэн бэшэ. Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, ажалаа бүтээлгэжэ байhан ажахынууд манай хүдэлмэришэдтэ анхаралтайгаар хандаха ёhотой гэжэ hанагдана.

Коллективээ hайн кадрнуудаар бэхижүүлхэ гэжэ оролдонобди. Тохойн СПТУ-да механизаторнуудые hургажа байнабди.

Агрохимическэ хүдэлмэри hайжаруулха шэглэлтэй ажабанда иимэ анхарал хандуулhанай ашыень үндэр ургасаар харюулха ёhотойбди гэжэ манай коллективэй гэшүүн бүхэн мэдэржэ, эрхимээр ажаллаха гэжэ оролдоно.

Н. КУЖЕНОВ,
«Сельхозхимиин» Сэлэнгын районой нэгэдэлэй түрүүлэгшэ.

ШЭНЭ СОРТ

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин селекционернууд А. Г. Дубровская, Ю. М. Овчинникова, Ф. Я. Дулникова гэгшэд шэниисын «Бурятская-79» гэжэ шэнэ сорт бии болгобо. Туршалгын участок дээрэ тэрэниие тарижа үзэхэдэнь, шэнэ сорт гектар бүриhөө табин гаран центнер ургаса үгэхэ аргатай, бүхэ эшэтэй, орооhониинь үйрэсэгүй, шанарайнгаа талаар hайн байба. Ухаалан зохёолгын болон шэнэ юумэ нээлгын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитет энэ сортые селекционно түйлалтануудай бүридэлдэ абажа, реестртээ оруулба.

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин эдэ хүдэлмэрилэгшэд «Бурятская-34» гэжэ мүн лэ ургаса hайнтай шэнэ сорт бии болгоhон намтартай.

Манай корр.

Шэнэ табан жэлэй туршада Туркмениин ССР-тэ нефть, газ бэдэрхэ ба олзоборилхо хүдэлмэри үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Тиин газ олзоборилгын хэмжээе 81—83 миллиард кубометртэ хүргэхэ зорилго табигдана.

Каракумуудай зүүн-урда хубида олдоhон Даулетабад—Донмезскэ газай хэбтэшэнүүдые ашаглалга эндэ эхилэнхэй. Дунда Азида эгээн ехэ гэжэ тоотой Шаглыкска газ үгэдэг районтой жэшээлхэдэ, шэнэ хэбтэшэнүүдэй хэмжээн нэгэ хахад дахин ехэ гэжэ эрдэмтэд элирүүлээ. Дунда Ази — Центр гэжэ магистральна газопроводhоо холо бэшэ оршодог энэ газаар баян нютагуудта бэдэрэлгын хүдэлмэринүүд үргэлжэлhөөр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даулетабад—Донмезскэ газаар баян участогта бодоhон үрэмдэлгын бахана.

ТАСС-ай фотохронико.

Репортаж

ХУhАН-ТОЛГОЙДО ХҮЛГӨӨТЭЙ

Апрель hарын эхиншье hаа, үдэшэ. үглөөниинь хүйтэн жабар үшөөл буураадүй, үдэртөөшье хүйтөөр hалхилжа, нгаабари дулаан үдэрнүүд тогтоногүй.

Бидэ hаяын нэгэ үглөөгүүр Хуhан-Толгой гэжэ газарта байрлаhан хонишодой байрада ошобобди. Хүнгэн автомашинаараа энэ гүбээн оройдо гарахадамнай, харгын урда хажуугай бүлэг хуhануудай үбэртэ хонидой ута байра харлан тэбхыжэ харагдаба.

Энэмнай Нарhатын совхозой суута хонишон Даба Гармаевич Цыбиковэй үбэлжөөн гээшэ. Энэ дүршэлтэй хонишон гэр бүлөөрөө эхэ хонидые харууhалдаг юм. Манай эндэ ерэхэдэ, хонишод хурьгадаа hаяхан хүхүүлжэ дүүргээд байба. Ахалагша хонишон хурьгашадтаяа суугтаа эхэ хонидтоо үбhысень тараажа үгэнэ.

Ажаллажа байhан эдэнэрэй сүлөөтэй болохолоорнь, ажабайдалаарнь hонирхобобди. Хонидойнь хашаа, хуhамаг хорёо соогуурнь ябажа харабабди. Байра байдалынь яб-саб гэмэ тааруу зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Хонидойнь байра хуушарhаншье hаа, досоогоо дулаахан, хуурай, хананъ сэнтээгүй. Хурьгадай байра соо дүн сагаан хурьгад хобоо хобтонууд соо hая хэгдэhэн үбhэ тэжээл амтархан эдинэ. Хурьгадынь томо тобир hайнууд.

— Хониднай хурьгалжа дүүрэнхэй, — гээд Даба Гармаевич баяртайгаар мэдүүлбэ. — Мүнөө үедэ 537 эхэ хониhоо 557 хурьга абаад байнабди.

Хонидой, хурьгадай эдихэ тэжээл яhала элбэг. тэдээндэ үбhэ, hолоомо. талха таряанай зүйл, ногооной гурил, мел, дабhа, модоной хөө, хужар хубаарилан үгэнэ.

— Хурьгалhан хонидоо шанартай hайн тэжээлээр саг соонь эдеэлүүлээд, уhалаад байхада, эхэнүүдынь hүтэй байдаг, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэбэ.

Үнэхөөрөөшье, энэ жэлдэ абаhан хурьгадаа искусственна аргаар бэлдэhэн hүөөр тординогүй. Хонидынь hүтэй, хурьгадаа садхаажа яданагүй. Үлбэр, муу хурьгадаа эм домоор аргалдаг байба. Теэд тиимэшье муу гэхээр хурьгад үсөөн.

Байрын таhалга бүридэ кварцева лампанууд үлгөөтэй. тэрэнэй элшэ доро хурьгад олоороо • сугларна. Хашаагай тэг дундань дулаасуулдаг калорифер тодхогдонхой. Байра соохи муухай агаарыень үдэшэ, үглөөниинь тусхай түхеэрэлгээр сэбэрлэдэг заншалтай.

Хурьгадаа таhалга бүхэндэ олоор байлгана. Бүлэг бүхэндэнь 30—40-hөө эхилээд, 80—100 хүрэтэрөө хурьгад хамталагданхай.

Үдэртөө томо хурьгадаа, хоёр, hаяшаг гараhанаа—гурба дахин эхэдэнь хүхүүлжэ, hүүлдэнь эхыень газаашань гаргажа эдеэлүүлдэг. уhалдаг юм. hүниндөө эхэ хонидоо хурьгадhаань амяарлана.

— Би гушан дүрбэн жэл хонин ажалда хүдэлнэб. Хүрьгалhан эхэ хонидоо февраль hараhаа газаа хонуулдагби. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, дулаан байрада байлгахада, хонидой ноохониинь муудадаг. Хоёрдохёор, хурьгадынь бүхэли hүниндөө эхынгээ хүхыень хүхэжэ, хүсэд амаруулдаггүй. Тэрэнэй хажуугаар эхэ хонид хурьгадаа гэшхэлдэг байна бшуу, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Түл абаха үедэ Галсан Доржиев, Ольга Дыжитова, тэрэнэй Аня басаган эндэ хурьгашадаар хүдэлөө, мүнөөшье ажаллана. Эдэ залуушуул Цыбиковэй бригадада хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ, ехэл дүршэл шадабаритайнууд болонхой.

Ингэжэ совхозой түрүү хонишон 1947 оноhоо хонишо гэр бүлөөрөө hүрэг хонидые харууhалдаг юм. Энэ хугасаа соо тэрэнэй ажабайдалдань, ажал хэрэгтэнь олон бэрхэшээлтэй үдэрнүүд тудаа гээшэ. Үбэлэй янгинама хүйтэнэй үедэ hалхи шуурганайшье болоо hаа, зунай аяма халуунда гү, али хура бороогойшье оробол, тэрэ хэжэ байhан ажалаа орхёогүй, харин урдаа тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа. hүүлэй арба гаран жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриhөө зуу гаран хурьга абадаг, түлжүүлдэг болонхой. Нёдондонойшье ган гасуур жэлдэ hайн үрэ дүн түйлаа. Тингэжэ тэрэнэй даадаг бригада арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб бэелүүлжэ шадаhан байна.

Совхозой суута хонишон Даба Гармаевич Цыбиков ажалдаа эрхим дүн түйлаhанайнгаа түлөө Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудта, олон медаль болон энгэрэй тэмдэгүүдтэ хүртэhэн байна. Ингэжэ Яруунын сэнхир нуурта нютагай хонишон арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө зуунhаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,5 килограмм hоохо хайшалха, хурьгадайнгаа тус бүриин шэгнүүрые эхэhээнь hалгаахадаа, 24 килограммда хүргэхэ, даалгагдаhан хонидоо бүрин бүтэн ондо оруулха гэhэн социалис уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдожо байна.

Д. ДОНДОКОВ.

Яруунын район.

Совет орон дотор

ТУРШАЛГА ХЭНГҮИГӨӨР

Үйлэдбэрилэ туршалгын участогые хэрэглэнгүй, тэрэниие түргэдхэхэhөө гадна, бүтээлнүүдэй шанар дээшэлүүлжэ болохо гү? Тбилисиин галантерейно-трикотажна нэгэдэлэй директорэй орлогшо А. Закрадзе энэ асуудалда «болохо» гэhэн харюу үгэнэ.

Имагтал энэ жэлдэ тусбэй ёhоор 15-най оронд 21 шэнэ зүйл бүтээн гаргагдаба гэжэ тэрэ мэдээсэнэ. Тэдэнэй олонхинь гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй.

Үйлэдбэриин хүсэнүүдые шадамар бэрхээр хэрэглэhэнhээ уламжалан, нөөсэ арга боломжонууд олдоо. Арадай үргэн хэрэглэлэй эрхим эд бараанай бүхэсоюзна сагүргэлжын павильоной республиканска филиалтай договор баталаад, нэгэдэл павильоной мэргэжэлтэдые шэнэ зүйлнүүдые зохёон бүтээхэ хэрэгтэ хамжуулhан байна. Предприятиин ажалhаа сүлөө гараhан моделернууд туршалгын участогай хүдэлмэрилэгшэд — эгээл шадамар бэрхэ, дүй дүршэлөөр баян үйлэдбэришэд бригадануудые хүтэлбэрилэг болобо. Нигэжэ конвейернууд тас ондоогоор, hайнаар хүдэлхэ болоhон байна бшуу. Шэнэ зүйлнүүдые түргэн саг соо бүтээн гаргадаг болохын тула комплексно бригаданууд байгуулагдаа, түрүү дүй дүршэлэй hургуулиин программа шэнээр зохёогдоо.

Шэнэ зүйлнүүдые бүтээн гаргаха талаар ажалые шадамараар эмхидхэhэнэй ашатэрэнэй зохид hайн байдал хараала абан, республикын нютагай промышленностиин бусад предприятинууд шэнэ гуримда орожо захаба. Бүд нэхэгшэд тэрэниие мүнөө үргэнөөр хэрэглэнэ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН УРДА

Кишиневой трактор бүтээгшэд Хара хүрьhэтэ бэшэ заар нютагуудай свекло ридаг ажахынуудта графhаа хахад hара урид техникэ эльгээнэ. Брянска, Рязанска, Тульска, Орловско болон бусад областьнуудай механизаторнуудай захилтэдэнэртэ Т-70 С түхэлэй шинануудые түргэн болото ябуулба.

Гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэй эдэ тракторнууд Хара хүрьhэтэ бэшэ зонодо машинанууд гэжэ нэй суурхалаг. Машина хэниинь хоёр янзын —ба үргэн түхэлэй—гэ Тиимэ хаданъ тэрэниие ра бороогой hүүлээр, налхи газарта хэрэглэжэ лохо байна.

hүүлэй үедэ үйлэдбэри рижуулан hайжаруулха, приятиингаа үйлэдбэриин сые үргэдхэхэ талаар ехэ мэн эндэ хэгдээ. Үнгэр жэлэй hүүл багта хабсаралгын болон лэй цехүүд hэльбэн шэ дэhэн байха юм. Шу гын үйлэдбэриин хүсэн гаа. Мүнөө эндэ автомат нинүүд хүдэлнэ. Нэгэ үйлэдбэритэй Минскын, Ха ковай машина бүтээгш зорhоо урид двигате болон бусад хэрэгтэй нүүдые эльгээжэ, хамты рэгтэ горитой хуби оруулна.

ТАСС

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

СССР-эй АЛАС-ДУРНА БОЛОН ЗАБАЙКАЛИДА БАРИЛГА ХЭХЭ МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ЭМХИНҮҮД БОЛОН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринуудые, абаhан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ түйлаhан амжалтануудайнь түлөө **шагнаха:**

БУРЯАДАЙ АССР-hээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Хлыстова Мария Николаевнае — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатуршадай бригадир.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Кузнецова Любовь Николаевнае — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатуршадай бригадир.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Голобоков Георгий Владьевичые — «Спецстроймеханизация» трестын барилгые оньhожоруулгын 1-дэхи управлениин бульдозерой машинист.

Капустина Алина Петровнае — Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин штукатуршадай бригадир.

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Бровенко Василий Петровичые — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай модошо дархан.

Толмачов Георгий Александровичые — Главбурятстройн автобазын хүдэлмэришэдэй бригадир.

Халбазыков Владимир Жаповичые — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 174-дэхи колонныш начальник.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Айдаев Владимир Ивановичые — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 163-дахи колонныш бетонщигуудай бригадир.

Алейников Александр Петровичые — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 4-дэхи управлениин хабсаргагша.

Антушев Игорь Михайловичые — «Забайкалпромстройпроект» институдай таhагай начальник.

Ануфриев Николай Сергеевичые — Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин комплексно бригадын бригадир.

Буртовой Анатолий Михайловичые — Главбурятстройн автобазын автомобилиин жолоошон.

Быковская Мария Степановнае — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатуршадай бригадир.

Данилов Виктор Ивановичые — «Спецстроймеханизация» трестын барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин комплексно бригадын бригадир.

Зайцева Мария Петровнае — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин штукатуршадай бригадир.

Исламов Петр Хазиповичые — КПСС-эй Буряадай обкомой таhагые даагшын орлогшо.

Коневский Павел Петровичые — Главбурятстройн автобазын автомобилиин жолоошон.

Кулинец Владимир Нусевичые — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай штукатуршадай бригадир.

Махова Анфиса Никитичнае — «Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хэбшэдэй бригадир.

Мерецкая Ефросинья Ивановнае — «Спецстроймеханизация» трестын барилгые оньhожоруулгын 2-дохи управлениин кранай машинист.

Молчанова Раиса Петровнае — Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин шулуушан.

Николаев Николай Лаврентьевичые — «Жилгражданстрой» трестын главна инженер.

Петрова Тамара Алексеевнае — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай кранай машинист.

Попова Антонина Яковлевнае — Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин штукатуршан.

Потылицын Федор Ивановичые — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 163-дахи колонныш модошо дархан.

Рудаков Владимир Владимировичые — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин начальник.

Сайко Лев Ефимовичые — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 145-дахи колонныш электро-гагнуушан.

Сермакшев Юрий Борисовичые — Главбурятстройн автобазын начальник.

Сунграпов Баир Ринчиновичые — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 174-дэхи колонныш участогай начальник.

Убеев Вадим Прокопьевичые — арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Шабанов Владимир Михайловичые — Главбурятстройн автобазын автомобилиин жолоошон.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Григорьев Петр Павловичые — «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин шулуушадай бригадир.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Андреевский Юрий Кирсановичые — Главбурятстройн үйлэдбэриие технологическа талаар хангалгын управлениин стропальщигуудай бригадир.

Баталова Галина Лаврентьевнае — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай штукатуршан.

Будаев Владимир Цыреновичые — «Спецстроймеханизация» трестын барилга-хабсаралгын 2-дохи управлениин хабсаргагша.

Дунаева Лидия Григорьевнае — Главбурятстройн барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин штукатуршадай бригадир.

Евдокимов Геннадий Анатольевичые — «Спецстроймеханизация» трестын барилгые оньhожоруулгын 2-дохи управлениин кранай машинист.

Иванов Иван Аверьяновичые — «Жилгражданстрой» трестын армагуудай участогай электро-гагнууршадай бригадир.

Корнилов Терентий Павловичые — Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай электро-гагнууршан.

Коробенков Петр Андроновичые — Главбурятстройн автобазын автомобилиин жолоошон.

Митрошина Антонида Ворхоломеевнае — Главбурятстройн оньhожоруулагдамал нүүдэл 136-дахи колонныш штукатуршадай бригадир.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Олохон колхоз, совхозуудта, хүдөө, уhанай ба ой модоной ажахынуудай, Сельхозтехникын предприятинуудта, эмхинүүдтэ, предприятинуудай, эмхи зургаануудай ба организацинуудай хамhабарнин хүдөө ажахынуудта оньhон техникэ ашаглалгын, тракторнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые хадагалалгын гуримуудые бүдүүлигээр хазагайруулха, хэрэггүй болоhондо саhаа урид тоолохо ушар дайралдана гэжэ «Хүдөө ажахыда техникые бүри бүтэн байлгаха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Госкомсельхозтехникэ, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд, нютагуудтахи совет болон хүдөө ажахын органууд зарим районуудта оньhон техникэ хадагалалгые техническэ эрилтэнүүдтэй зохилдуулан эмхидхэдэггүй байна.

Хүдөө ажахын техникын номар байлгын, тэрэниие хадагалалгын гуримуудые сахилгын, мүн колхоз, совхозуудта нефтепродуктнуудые зөөлгын, хадагалалгын ба тараашалгын гуримуудые сахилгын хойноhоо Госсельтехнадзорой органууд хангалтагүй хиналта хэнэ.

Хүдөө ажахыда техникэ хэрэглэлгые hайжаруулха ба бүрин бүтэн байлгаха талаар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор табигдаhан зорилгонуудые бэелүүлхын тула иимэ юумэ хангахыень КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет союзна республиканuудай Компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, министерствэнүүд болон албан зургаануудые, нютагай партийна ба совет органуудые, мүн колхоз, совхозуудай, хүдөө, уhанай ба ой модоной ажахынуудай, Сельхозтехникын гүрэнэй бусад предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгаба:

тогтоогдоhон эрилтэнүүдтэй наринаар тааралдуулан, тракторнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые, запас частьнуудые, эдэнэй узелнууд болон агрегадуудые хадагалха. 1985 ондо орёо нарин бүхы оньhон техникые гол түлэб байра соо гү, али hараоша доро хадагалхын тула гаражнуудые, hараошануудые, складуудые, хатуу хушалтатай талмайнуудые барилгые түргэдхэхэ хэмжээнүүдые абаха;

тракторнууд, транспортна хэрэгсэлнүүд, хүдөө ажахын машинанууд ба түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь ашаглалгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, заhабарилгын шанарые hайжаруулха;

ажахынуудта үлүү гараhан ба хэрэглэгдэдэггүй машина, түхеэрэлгэнүүдые тааруулан хубаарилха хүдэлмэриие саг үргэлжэ ябуулха. Тэрэниие ашаглалгын болзорой дүүрээдүй байтар хүдөө ажахын техникые хэрэггүй болоhондо тоолохогүй.

Тракторнууд, транспортна хэрэгсэлнүүд, хүдөө ажахын машина ба түхеэрэлгэнүүдые ашаглаха, хадагалха, хэрэггүй болоhондо тоолохо гуримуудые сахихын түлөө ажахынуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхын тула дээдэ органууд дурсагдаhан гуримуудые хазагайруулhанаинь түлөө ажахын ажал ябуулгын гол дүнгүүдээр эдэ хүдэлмэрилэгшэдhээ шагналнуудые бүхы дээрэнь гү, али зарим хубиарнь хаhаха гэжэ тогтоогдоо.

Техникэ ашаглаха, хадагалха ба хэрэггүй болоhондо тоолохо гуримудай хазагайруулагдаад байгаа hаань, материальна нүлөөлэлгын заагдаhан гурим хэрэглэхыень колхозуудта дурадхагдадаг.

Техникэ хэрэглэлгын болзор үргэдхэхые оролдон, тракторнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэhэнэй түлөө мүнгэ hомололгонуудай нормые 1981 оной августын 1 болотор тододхохыень, зохихо министерствэнүүд ба албан зургаануудтай зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой нэрэтэй, түхэлтэй машинануудай талаар эдэниие хэрэглэлгын болзорые 1981 оной декабриин 1 болотор тогтоохо гэжэ СССР-эй Финансын министерствэтэй, СССР-эй ЦСУ-тай хамта СССР-эй Госпланда даалгагдаба.

Хэрбээ тракторнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын мелиоративна ба газар малтадаг машина, түхеэрэлгэнүүдые болзорhоонь урид хэрэггүй болоhондо тоолоод байгаа hаань, саhаа урид хэрэггүй болоhондо тоологдоhон машинануудай, түхеэрэлгэнүүдэй тоое хараада абажа, хэрэглэгшэдтэ үгтэхэ энэ техникын фондые хороохо гэжэ тогтоогдоо.

Тракторнуудые, транспортна хэрэгсэлнүүдые, хүдөө ажахын, мелиоративна, газар малталгын машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгын болзорые үргэдхэхэ талаар совхозуудай ба гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятинуудай, мүн СССР-эй Мелиорациин ба уhанай ажахын министерствэдэ ородог подрядна барилгын эмхинүүдэй хүсэлэнгые дээшэлүүлхэ зорилготойгоор гурим тогтоогдоо. Тэрэнэй үндэhөөр капитальна заhабарилгада хараалагдаhан hомололгонуудhаа, тогтоогдоhон болзор соогоо хүдэлhэн машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдэй талаар гол фонднуудай түлөө абтаhан түлөөhэнhөө гадна, хэрэглэлгын hомололгонуудые 1982 оной январиин 1-hээ эхилжэ түлэхэгүй. Дурсагдаhан гурим хэрэглэхыень колхозуудта дурадхагдаа.

1981—1985 онуудта ашаглалгада оруулха талаар иимэ даабаринууд (шэнэ барилганuудые хэхын, хүдэлжэ байдаг объектнүүдые hэльбэн шэнэдхэхын орондо) союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ тогтоогдоо гэбэл:

колхоз, совхозуудта—заhабарилгын түбэй мастерскойнуудые, техническэ хангалгын пунктнуудые, профилакторинуудтай автогаражнуудые, техникэ хадагалалгын машинын байрануудые;

Сельхозтехникын эмхинүүдтэ—заhабарилгын предприятинуудые, автомобильнууд ба хүсэ ехэтэй тракторнуудые техническэ талаарнь хангалгын станцинуудые;

хүдөө ажахые оньhожоруулха ба электрижүүлхэ ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдтэ — машинно-тракторна паркые техническэ талаарнь хангалгын түбэй базова ажахынуудые, территориальна станцинуудые бариха.

Заhабарилгын предприятинууд болон мастерскойнуудые, техническэ хангалгын станцинууд ба пунктнуудые, илангаяа К-700, Т-150 К түхэлэй тракторнуудые техническэ талаарнь хангаха станцинуудые, таряа, свекло, тэжээл хуряалаг комбайнуудые заhабарилгын цехүүдые бариха хэрэгые түргэдхэхын, тэдэниие ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглахын тула колхоз, совхозуудай, Сельхозтехникын эмхинүүдэй ажахынууд хоорондын хамжаанай гуримаар иимэ барилгануудые бүри үргэнөөр хэхэдэнь туhалхые союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ даалгагдаа.

Заhабарилгын түбэй мастерскойнууд ба заhабарилгын предприятинуудые, техническэ хангалгын пунктнууд болон станцинуудые, автогаражнууд болон машинануудай байрануудые, мүн хадагалалгада оньhон техникые бэлдэхэ түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада оруулалгые хангахын тула шухала хэрэгтэй заhабарилгын-технологическа түхеэрэлгэнүүдые бүтээхые түсэбүүд дотороо хараалхыень СССР-эй Госкомсельхозтехникэдэ, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа.

Эдэ барилгануудай үнэ сэнгые нилээд доошолуулха зорилготойгоор 1981—1982 онуудта ороной элдэб зононуудта техническэ хангалгын стационарна пунктнуудай, техникэ хадагалха машинын байрануудай жэшээтэ hайн проектнүүдые зохёохыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Госстройдо даалгагдаба.

Хүдөө ажахын техникэ хадагалха хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэхэ зорилготойгоор 35 болон тэрээнhээ дээшэ тракторнуудтай, самоходно машинануудтай совхозуудта, гүрэнэй бусад предприятинуудта, хүдөө, уhанай ба ой модоной ажахын, Сельхозтехникын эмхинүүдтэ машинын байрые даагша гэhэн тушаал бии болгохо.

Совхозуудай, гүрэнэй бусад предприятинуудай ба хүдөө ажахын эмхинүүдэй машинын байрые даагшын салин совхозуудай, хүдөө ажахын гүрэнэй бусад предприятинуудай, эмхинүүдэй заhабарилгын-механическа мастерскойнуудые даагшанарта хараалагдаhан түлбэриин хэмжээнтэй адли байхаар тогтоогдонхой.

Машинын байрые даагшын тушаал бии болгожо, совхозуудта хараалагдаhан гуримда тааруугаар ажалайнь түлбэри тогтоохые колхозуудта дурадхагдаа.

Машина, түхеэрэлгэнүүдэй техническэ харууhалгын, техникэ ба нефтепродуктнуудые хадагалалгын хойноhоо ниитын хиналтада хабаадалсахын тула Госсельтехнадзорой районно инспекцинүүдэй штатнабэшэ инспекторнууд болгожо, колхозникууд, совхозуудай, хүдөө, уhанай ба ой модоной ажахын, Сельхозтехникын предприятинууд болон эмхинүүдэй хүдэлмэришэдые, мэргэжэлтэдые үргэнөөр хабаадуулхые хараалагдана.

* * *

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, партийна, совет ба хүдөө ажахын органууд, профсоюзай болон комсомолой организацинууд, промышленна предприятинуудай, транспортна эмхинүүдэй, колхоз, совхозуудай, хүдөө, уhанай ба ой модоной ажахын болон Сельхозтехникын бусад предприятинуудай, эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд агрохимическэ албанай материально-техническэ баазые бэхижүүлхын, минеральна, органическа үтэгжүүлгэнүүдые, ургамалнуудые хамгаалгын химическэ хэрэгсэлнүүдые, хурьhэнэй мелиорантнуудые, тэжээлэй нэмэлтэнүүдые, тэжээлэй консервантнуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын, зөөлгэдэ, хадагалалгада, газарай хурьhэндэ оруулалгада тэдэнэй гарза хоролтые хороохын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха, хүдөө ажахын техникэдэ гамтайгаар хандаха, тэрэниие хадагалалгын ба ашаглалгын гуримуудые наринаар сахиха, хүдөө ажахыда машинануудые үрэ түгэсөөр ашаглалгые нилээд дээшэлүүлхэ юм гээд батаар найдажа байhанаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлбэ.

ИЛАЛТАТА ДАБШАЛТА

1949 ондо Германиин Демократическа Республикын байгуулагдахада, К. Маркс болон Ф. Энгельс гэгшэдэй түрэhэн орондо социализм илалта түгэсөөр байгуулагдажа эхилээ hэн. Мүнөө ГДР түгэс хүгжэhэн индустриальна гүрэн болонхой. Батажан хүгжэhэн социалис общество байгуулха зорилтые залан сэхээр бэелүүлжэ байна.

ГДР-эй хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай манлай—Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин апрелиин 11-дэ нээгдэхэеэ байhан X съезд республикада, тэрэнэй экономико ба соёлые шэнээр хүгжөөлгэдэ хүн зоной байдалые улам hайжаруулгада шухала удха шанартай байха.

Нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съездэдэ КПСС-эй ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, социалис хани нэгэдэлтэ аха дүү оронуудай туйлалтанууд тухай хэлээ hэн. Германиин Демократическа Республикада үйлэбэриие уралан нарижуулха, элшэ хүсэ, түүхэй эд олон материалнуудые алмаха талаар ехэ дүй дүршэлтэй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэhэн байна. Үнэхөөрөөшье, үнгэрhэн жэлдэ элшэ хүсэ гаргашалгые ехэдхэнгүй, ГДР-эй арадай ажахые хүгжөөлгын гүрэнэй түсэб түрүүшынхеэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэhэн байна. Национальна доходой 4,2 процентээр ургахада, промышленна үйлэдбэри 4,7 процентээр нэмээ. Тиихэдэ түлишын элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые хэрэглэлгэ 1,2 процентээр хороогдобо.

Ороной эрдэмтэдэй туhаламжаар СЕПГ-гэй Центральна Комитет, партийна организацинууд, ажалша коллективүүд ниитын үйлэдбэриин бүхы участогуудта алмалта хэхын түлөө залан сэхээр, эршэмтэйгээр тэмсэнэ. 1980 ондо транспортын, худалдаа наймаанай, коммунальна ажахын хүдэлмэрилэгшэд, барилгашад, хүдөөгэй кооператорнууд элшэ хүсэ гаргашалгые хороогоо.

Промышленна предприятинуудта элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые алмаха дүй дүршэл арадай ажахыда ехэ удха шанартай байна. ГДР-эй түрүү hалбаринуудай нэгэн болохо химическэ промышленностьда хоёрдохёо хэрэглэгдэдэг түүхэй эд гаргашалгада онсо анхаралаа хандуулна. Тиигэжэ Гентиндэхи ажаhуудалай химиин комбинат 22.000 тонно термопластическа үлэгдэлнүүдые хоёрдохёо хэрэглэhэнэй ашаар 14 миллион маркын гол материалнуудые алмаа.

Республикын хүдөө ажахы хурдан түргэн хүгжэлтын замаар найдамтайгаар дабшана.

1980 ондо ороной таряашад 9,6 миллион тонно таряа хуряагаа. Энэнь ГДР-эй бүхы түүхэдэ эгээл үндэр баян ургасын нэгэниинь болоно. Мал ажал дээрэ мяха —101,9, hү— 101,6, үндэгэ үйлэдбэрилгөөр түсэбтэ даабаринууд 105,5 процентээр дүүргэгдээ.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэдээ, таряашад-кооператорнууд түлишэ түрхилгын материалнуудые, электрын элшэ хүсые алмаха арга нөөсэнүүдые оролдосотойгоор бэдэржэ элирүүлнэ. 1232 үнеэдые харууhалдаг «Люсов» гэжэ мал ажалай кооперативай мэргэжэлтэд шэнэ hонин зүйл хэрэглээ. Һаагдаhан hүые холодильнигууд соо хүргэхэдөө, тусхай, тиимэшье орёо бэшэ оньhон түхеэрэлгын ашаар 14 мянган литр уhан 50 градус хүрэтэр халаагдадаг байна. Энэ уhаар малай байра соохиие сэбэрлэдэг, үнеэдэй дэлэнгые угаадаг байха юм. Мүнөө ГДР-эй промышленность ороной hүнэй бусад зуугаад фермэдэ тодхогдон табигдаха иимэ түхеэрэлгэ бүтээжэ байнхай.

Эрдэм, техникын дэбжэлтые түргэдхэхын, тэрэнэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхын тула ГДР-эй 1981 оной хүгжэлтын түсэб дотор 8,4 миллиард марка гэхэ гү, али национальна доходой 4,5 процентнь hомологдохо юм. Нэн түрүүн бүхы арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдтэ эдэ мүнгэн зөөри хэрэглэгдэхэ байна. Энээнэй тула элшэ хүсые гамтайгаар хэрэглэхэ, микроэлектроникые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, нэбтэрүүлхэ, машина, түхеэрэлгэнүүдэй аша үрые дээшэлүүлхэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараанай шанарыень hайжаруулха шухала. Ядерна элшэ хүсэн саашадань хүгжөөгдэхэ.

Эрдэм, техникын хүгжэлтын эрилтэнүүдтэй, орон дотор хүгжэлтэ түтэс социализм байгуулгын шэнэ зорилгонуудтай зохилдуулан, СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро энэ табан жэлдэ хүтэлбэрилгые, түсэблэлгые hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн хэмжээнүүдые абаhан байна. Республикын 1981 оной арадай ажахын түсэб дотор гансал министерствэнүүдтэ бэшэ, харин комбинадуудташье гүрэнэй тодорхой даабаринууд үгтөө. Энэ ушар hайн талаяа харуулаа, арадай ажахын арга боломжонуудые, комбинат бүхэнэй гаргашануудые, ашаг олзые зүбөөр сэгнэхэ, эрдэм, техникын хүгжэлтые нилээд хурдадхахын, ажалай бүтээсые, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула арга нөөсэнүүдые бэдэрхэ арга олгоо. Эдэнэй алиндань электрын элшэ хүсэ, түүхэй эд болон материалнуудые гамтай наринаар гаргашалха хүдэлмэриие илангаяа hайжаруулха шухалаб гэжэ комбинадуудай хүдэлмэриие сасуулан шэнжэлгэ гэршэлнэ.

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин хүтэлбэри доро ГДР-эй ажалшад ехэ бэлэгтэйгээр партиин X съезд угтахые бэлдэжэ байна. 2 миллионhоо дээшэ хүнhөө бүрдэдэг коммунистнууд съездын урда тээхи социалис мүрысөөнэй манлайда ябана. Ажалай ехэ бэлэг бэлдэхэ байhандаа республикын ажалшад найдана. 1980 оной үйлэдбэриин ажал хэрэгүүд, ГДР-эй эгээл дүтын хани, найдамтай союзник — Советскэ Союзтай олон янзын харилсаа холбоогоо саг үргэлжэ үргэдхэлгэ шэнэ байдал байгуулгын найдамтай үндэhэ hуури болоно.

В. МЕНЬШИКОВ.
(ТАСС).

ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Ороноо агаарай добтолгоhоо хамгаалха сэрэгүүдэй үдэртэ зорюулагдаhан Москва хотын ажалшадай, ниислэлэй гарнизоной түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай баяр ёhололой суглаан апрелиин 9-дэ болобо.

СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай маршал С. Л. Соколов, СССР-эй оборонын министрэй орлогшонор, ПВО-гой сэрэгүүдэй ветерануудые, партийна, совет ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд суглаанай президиумдэ hууба.

Суглаан дээрэ ороноо агаарай добтолгоhоо хамгаалха сэрэгүүдэй главнокомандалагша—СССР-эй оборонын министрэй орлогшо авиациин маршал А. И. Колдунов үгэ хэлээ. (ТАСС).

КОСМОНАВТНУУДЫЕ БЭЛДЭДЭГ ТҮБТЭ

Юрий Алексеевич Гагарин ниидэхэhээ нэгэ жэл урид ...а шадарай ой модотой hайхан газарта юрэ бусын ... баригдажа эхилээ hэн. ... гостиницаhаа, hуралай байшангhаа, столовоhоо ...дэhэн байгаа. Нэгэ хэды ...hон хойно эндэ түрүү... байшан гэр бодхоогдоо. ...н соо замбуулинай нии... абтахаар уригдаhан ... хүн байдаг болобо. ...жэ Звёздный хотохондо Космонавтнуудые бэлдэдэг ... эхин hуури табигдаhан

...хон түргөөр ургаба. ... түбидэ хэгдэдэг шэн...дэй үргэдхэгдэхэ ту... Космонавтнуудые бэл... түб элдэб зүйлнүүдээр ...гдаhэн, албанай шэнэ ...нгууд ба байрын гэр... бии болоhон байгаа. Му... шэнэ барилганууд хэг...эр.

Космонавтнуудые бэлдэдэг ... газар дээрэ арба най... метр хэмжүүртэй хүсэтэ ...фуга тодхогдобо. Энээн... ...ргэшэ долоон метрэй цент... дээрэ hорилго хэгдэг...

...шье үни бэшэ уhа... шэнэ бассейн ашаглалга... ...гөө. Тэрэнэй түхэреэн ... — хорин гурба метр, ...гынь арбан хоёр метр ...доог. Бассейнэй үндэр то...деэнь, тэрээн соо өөр... холбогдоhон онгосотой ... «Салют» станциие баг... болохо юм. Скафандр ... космонавтнууд гурба... метр гүнзэгыдэ ороод, ...агааргүй байдалда дүтэр... байдалда элдэб хү... ...эри хэдэн час соо хэжэ ... байна.

...здный хүн зонойнгоо бү...эй талаар эгээл залуу ...уудай нэгэниинь болоно. ...д манайда олон. Эгээл ...тулда зорюулжа, hаяхан ... комбинат баряа hэм... 10—15 жэлэй саада тээ ... нэгэ хубиие ээл... ...hан классуудтай юрэн...эмэй hургуули мүнөө ...ода баhал уйтан бага ...оо. Тиимэhээ үшөө нэ...ургуулиин байшан бод...ожо эхилбэ.

... Звездныын ажабайдалай ... нэгэ илгаань юуб гэхэ... ... экскурсантнууд та... ... эрэжэл байдаг. ... соелой байшан соо ... зорюулжа хэдэн та... ...өө пэмди. Тэдэ эдэнь ... аргагүйгөөр багадаад ... Тусхай байшан бод... ... тухай шиидхэбэри гар... hэн. Мүнөө тэрэнь ба... байнхай. Онсо илгаатай энэ зургаан дабхар байшан гурбан зуун hууритай харалгын залтай, гурбан мянган дүрбэлжэн метр экспозициин талмайтай юм. Музей соо замбуулинай онгосотой ракетэ ба ТУ-104 түхэлэй самолёт-лаборатори табигдаха жэшээтэй. Тэрээн дээрэ Юрий Гагарин ба бусад космонавтнуудай агааргүй дайдада хүдэлхэ онол аргатай болоо hэн.

Советскэ Союз анханhаа хойшо замбуулинай дайдые шэнжэлхэ ба ашаглаха талаар уласхоорондын харилсаа холбоо тогтооха гэжэ оролдоhон юм. «Интеркосмос» гэдэг программын хэмжээн соо социалис оронууд хамтааран хүдэлжэ эхилhэн байгаа. Замбуулинай совет онгосонууд ба замбуулин соогуур ниидэдэг станцинууд дээрэ жолоодогдодог ниидэлгэнүүдтэ социалис оронуудай эрхэтэдэй хабаадалсалга тэрэнэй үргэлжэлэлынь болоно.

1976 ондо Космонавтнуудые бэлдэлгын түбтэ аха дүү гурбан гүрэнhөө — Чехословакиhаа, Польшоhоо, ГДР-hээ замбуулинай дайдаар ниидэхэ түрүүшын бүлэг хүнүүд ерээ hэн. Тиигэжэ Звёздный уласхоорондын түб болонхой. Тэрээнhээ гадна, «Союз — «Апполон» гэжэ совет-американ хамтын ниидэлгэ хэгдэhэн байгаа.

Замбуулинай дайдые шэнжэлэгшэд тон богони болзор соо орёо хүндэ ба шэнэ программа эхилжэ, хилын саанаhаа ерэhэн ханинарнай, мүн тэдэнэй бүлэнэр эндэ гэртээ байhандал адляар байхань ямар шухалаб гэжэ бидэ ойлгодог пэмди. Социалис оронуудай эрхэтэд түрүүшын үдэрhөө манай хүдэлмэриин гуримда дадажа, Звёзднодо ууэгдэдэг хани барисаанай, бүрин этигэлсэлгын, бэе бэедээ туhа хүргэхөөр ходоодоо бэлэн байлгын оршон байдалые мэдэрээ бэлэй. Энэ ушар интернациональна экипажнуудые бэлдэлгэдэ амжалта туйлаха арга олгоо бшуу.

70-аад онуудай тэн багта СССР США хоёрой гүрэнүүд хоорондын харилсаан бүхы дээрээ hайжараа hэн. Дэлхэйн хоёр томо гүрэнэй замбуулинай онгосонуудай хамтааран ниидэлгэ түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын, уласхоорондын холбоо үргэдхэлгын үрэ дүнгынь болоhон юм. Элдэб оронуудай замбуулинай онгосонууд түүхэдэ анха түрүүн холболдоhон, шухала научна ба бодото удха шанартай шэнжэлгэнүүд хэгдэhэн байгаа. Энэ харилсаа холбоон саашадаа бэхижэхэ, хүгжэхэ бээз гэжэ hанамаар hэн. Гэхэ зуура СССР США хоёрой хоорондо замбуулинай дайдада хамтын шэнэ туршалгануудые хэхэ тухай хэлсээнүүд баталагдаhан юм. Зүгөөр США-да шахардуу байдал hуларуулгада ба СССР-тэй экономическа болон эрдэм, техникын харилсаа холбоо тогтооха хараа бодолдо дурагүйдэдэг хүсэнүүд диилэhэн байна. Туйлагдаhан хэлсээнүүдые буруу hүргэхын, гуримшуулагдаhан харилсаае үгы хэхын тула тэдэнэр бүхы юумэ хээ.

Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ, ашаглаха талаар манай ороной тогтооhон уласхоорондын харилсаан амжалтатайгаар хүгжэжэ байhаар. Энэ табан жэлэй үе соо социалис оронуудай түлөөлэгшэдэй хажуугаар совет космонавтнуудтай хамта Франциин ба Индиин эрхэтэд ниидэхэ юм.

Замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар совет-француз харилсаанай түүхэ 15 жэл тойрон болобо. Энэ үе соо хамтын физическэ ба астрофизическэ үсөөн бэшэ шухаг туршалганууд хэгдээ. Совет ракетэнүүд замбуулинаар ниидэлгын зам дээрэ француз хэдэн научна хэмэл ододые гаргаа hэн. Франциин эрдэмтэдэй бэлдэhэн хэдэ хэдэн медико-биологическа ба технологическа туршалгануудые манай космонавтнууд «Салют-6» станци дээрэ хээ. Үнгэрэгшэ намар Эхэ оронлоо шэлэгдээд, замбуулинай ниидэлгэдэ хабаадаха хоёр француз эрхэтэд Звездный ерээд, hорилго хэжэ эхилээ.

СССР Инди хоёрой харилсаан 1972 ондо эхилээ hэн. Совет ракетээр Индиин «Арибата» гэжэ түрүүшын хэмэл одо ниидхүүлэн табилгада хамтааран бэлдэхэ тухай хэлсээндэ тэрэл жэлдэ гар табигдаа бэлэй. 1979 оной июнь hарада совет космодром дээрэhээ «Бхаскара» гэжэ хоёрдохи хэмэл одон Газар шадарай замда гаргагдаhан юм. Тэрэ одон Газарта хэдэн мянгаад фото-зураг дамжуулан эльгээгээ, тэдэнь Индиин экономикын элдэб hалбаринуудта амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ. Байгаали шэнжэлхэ үшөө нэгэ хэмэл одо ниидхүүлхэ тухай хэлсээн баталагдаад байна.

Георгий БЕРЕГОВОЙ,
авиациин генерал-лейтенант, Космонавтнуудые бэлдэдэг Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбэй начальник, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой.

(АПН).

ГДР. СЕПГ-гэй X съездые республикын судна бүтээгшэд ажалай шэнэ амжалтануудаар угтажа байна. Табан жэлэйнгээ түсэбые тэдэнэр бүхы үрэ дүнгүүдээрнь үлүүлэн дүүргээ. Тиин промышленна продукци үйлэдбэрилгэнь 33 процентээр дээшэлээ юм.

Аха дүү оронло бүтээгдэhэн бүхы онгосонуудай хахадhаань ехэнхинь Советскэ Союз эльгээгдээ. Тэдэнэй дунда элдэб түхэлэй ба хэмжээнэй онгосонууд бии юм. Росток хотын «Нептун-верфть» гэжэ верфьдэ томо хэмжээнэй өөрөө ябадаг далайн земснаряд бэлэн болложо байнхан. Электронно системын аргаар жолоодогдодог энэ шэнэ түхэлэй онгосо баhал СССР худар hаяар эльгээгдэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ГДР-эй судна бүтээгшэд.

АДН—ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС-С АПН

«ХУДАЛ ҮГЭ— УТА НАҺАГҮЙ»

АДЕН. США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй Дүтын Зүүн зүгэй зарим оронуудаар дэншэхэ үедөө хэлэн мэдүүлгэнүүд тушаа шэнжэлэл «Адоааташар Октобр» газетэдэ тунхаглагдаба.

США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг эндэхи орон нютагуудта «совет аюул» тохёолдоод байна гэхэ мэтээр араб гүрэнүүдтэ этигүүлхэ зорилготой харата hэдэлгэ гаргахатаяа хамта, Ливандахи хёмороондо хамаарна гээд Советскэ Союзые гэмнэнэ гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Тиин, «мүрдэлгэ хюдалга» гэжэ нэрлэн, Палестиныи асуудалhаа араб арадуудые hамааруулха, мүн СССР-эй зүгhөө тохёолдоhон «аюултан» тэмсэлэн хэзоортэйгээр хархис араб засагаархыдhаа бүридэлэн зээрхэг түримхэн сэрэгэй шэнэ бүлэглэл Дүтын Зүүн зүгтэ бии болгохо ябуулга Хейг хэнэ.

Араб оронуудта «совет аюул» тохёолдоод байна гэhэн баталамжанууд — шал худал гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ. СССР — араб арадуудай үнэн хани, союзнигынь байhан, байхашье. Дүтын Зүүн зүгтэ хабаатай асуудалые тааруугаар шиидхэхэ зорилгоор КПСС-эй XXVI съездын трибуна дээрэhээ Л. И. Брежневэй соносхоhон дурадхалнууд дээрэ хэлэгдэhэнэй шэнэ гэршэ баримта болоно.

АЛИ АЛИ ТАЛАДА АШАГТАЙ БАЙХААР

ТОКИО. СССР-эй ба Японой хоорондын 1981 — 1985 онуудай худалдаа наймаан ба түлөөhэн тухай шэнэ хэлсээ баталха хөөрэлдөөн эндэ эхилээ. Ерэхэ табан жэлдэ хоёр ороной хоорондо хэгдэхэ худалдаа наймаанай юрэнхы гол ёhонууд, түлөөhэнэй гурим, худалдан абалсаха эдлэл хэрэгсэлнүүдэй нэрэнүүд тодорхойлогдоно. Совет-япон худалдаа наймаанай хэрэгүүдhээ харахада, удаан болзортой хэлсээнүүд хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа холбооной тогтуурита, тэгшэ жэгдээр хүгжэдэг байлгын шухала нүхэсэл болоно. 1976—1980 онуудта СССР Япон хоёрой хоорондын худалдаа наймаан 12,1 миллиард түхэригэй хэмжээтэй боложо, урда табан жэлэйхиhээ хоёр дахин шахуу нэмэhэн байгаа.

Энэ шэнэ хэлсээн болзорнуудайнгаа талаар СССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын арбан нэгэдэхи табан жэлтэй тудалдана. Сибириин ба Алас Дурнын түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэ баялигуудые ашаглалга улам түргэдхэхөөр хараалагдаhхай. Японой наймаашад СССР-эй зүүн районуудта хэрэглэгдэхэ машинанууд, түхеэрэлгэнүүд ба бусад промышленна продукци, тэрэ тоодо совет-япон үйлэдбэриин харилсаа холбооной үндэhэ hуури дээрэ бэелүүлэгдэжэ байhан гү, али бэелүүлэгдэхээр багсаагдаhан проектнүүдые Советскэ Союзда худалдаха хүсэлэнтэй.

Мүнөөнэй хөөрэлдөөнүүдэй үедэ СССР-эй ба Японой хоорондын эрье шадарай худалдаа наймаае саашадань үргэдхэхэ арга боломжонууд мүн лэ тодорхойлогдохо болоно.

АМЕРИКЫН СЭРЭГШЭДЭЙ ТҮСЭБҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. «Замбуулинда Америкын хиналта тогтооха» гэhэн Пентагоной ба Конгрессэй экспертнүүдэй «лозунг» «Шаттл» программын, оло дахин хэрэглэгдэхэ «Колумби» гэжэ замбуулинай американ түрүүшын онгосые апрелиин 10-да ниидхүүлхэ түсэбэй ямар бодото уг зорилготой байhыень эли тодоор гэршэлнэ гэжэ АП агентство тэмдэглэбэ.

«Сэрэгэй талаар булюу» болохые эрмэлзэдэг США-гай сэрэгэйхидэй иимэ хорото балмад түсэбүүдээ гансашье Газар дээрэ бэшэ, мүн замбуулинда бэелүүлхэ зорилготой байhыень урдын астронавт, мүнөөнэй сенатор, дээдэ палатада замбуулинай талаар нэмэлтэ комиссиие толгойлдог Г. Шмидт лаблан дурдаа. «Сэрэгүүдэй, корабльнуудай, самолёдуудай нишэ, тиишээ дабшалгые адаглаха, дайсанай хэмэл ододые хинаха, шухала болоhон ушарта — тэрэниие үгы хэхын» тула «Колумби» түхэлэй онгосо хэрэглэн, дэлхэй шадарай замбуулинда «сэрэгэй саг үргэлжын командна пункт» тогтоохо тухай соносхохыень президент Р. Рейганиие зоной дуулаhаар байтар уряалба.

«Шаттл» гэдэг программые Пентагоной шухалада тоолодог тухайда «Нью-Йорк таймс» иигэжэ бэшэнэ: «Колумбиин түрүүшын ниидэлгые Пентагоной олон мэргэжэлтэд, тэрэшэлэн сэрэгэй стратегүүд анхаралтангаар адаглаха, тэрэниие хэрэглэлгэhээ ашагта хүртэхэ гэжэ оролдохо байха». Пентагондо мүнөө хараалагдажа байhан ерээдүйн дайнуудай сэрэгэй сценаринуудтань замбуулинай адаглалгын постнуудтай, лазерна ба шэнын бусад зэбсэгүүдтэй замбуулинай станцинуудые хэрэглэхэ «Колумби» түхэлэй онгосонууд орохо байха, — гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

Сэрэгүүдэй иишэ, тиишээ дабшалга ба ябуулгануудые залан таарал дуулгатай холбоотой командна шухала үүргэнүүд «Шаттл» программада даалгагдажа болохо гэжэ «Колумбиин» түрүүшын экипажай гэшүүдэй нэгэн Р. Криппен мэдүүлбэ. Энээниие далайн-сэрэгэй хүсэнүүд мүн лэ тон шухалада тоолоно. Юундэ тиигэнэб гэхэдэ, гадаада далайнуудай элдэб хубинуудта флодуудай дайшалхы ябуулга эмхидхэлгын ба хүтэлбэрилгын хэрэг хүнгэдхэхэ болоно бшуу. Эсэсэй эсэстэ, оло дахин хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосонууд дайсан тухай тагнуулай мэдээнүүдые суглуулха зорилгодо хэрэглэгдэжэ болохо юм, — гэжэ астронавт тэмдэглэнэ.

ТОКИО. Замбуулиниие сэрэгэй зорилгодо хэрэглэхэ гэhэн Пентагоной түсэбүүд Японые hанаата болгоно. Оло дахин хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосонуудай туhаламжаар замбуулинда хэмэл одод-шпионуудые гаргахаhаа гадна, мүн тэндэ тон шэнэ зэбсэг тодхохоор Пентагон түсэблэнэ, — гэжэ «Майнити» газетэ тэмдэглэбэ. «Шаттл» гэдэг программа буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал бүри ехээр дэбэргэхэ байха гээд олон хүнүүд үндэhэ баримтатайгаар түбэгшөөнэ гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

Оло дахин хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосонуудые дэгдээлгэ — США-гай дай жүрөөдэдэг стратегиин нэгэ хубинь болоно, замбуулинда дайнай үүдхэгдэхэ аюул тохёолдуулна, — гэжэ «Акахата» газетэ бэшэнэ.

БҮГЭДЭ АРАДАЙ БУРУУШААЛ

МАНАГУА. «Эхэ оронойнгоо национальна нэрэ хүндэ ба бүрин сүлөөтэ байдал хамгаалха бэшэг» доро гар табилгын түрүүшын үдэрэй хэрэгүүдhээ харахада, Холбоото Штадуудай ээрхэг түримхэй ябуулгануудта харюу үгэхэ, бүдүүлиг хашалта ба заналтаhаа революциингаа туйлалтануудые аршалан хамгаалха гэжэ никарагуагайхид хэлбэришэгүйгөөр шиидэнхэй байна. Никарагуагай баримталдаг дайсан харша политикые элишэлhэн энэ документ революциин патриотическа фронтын, профсоюзна нэгэдэмэл координационно комитедэй үүсхэлээр бэлдэгдэhэн байна.

Никарагуагай революциие экономическа хашалтаар дараха гэhэн Холбоото Штадуудай хорото hэдэлгэнүүдые буруушаан зэбүүрхэжэ байhанаа элирхэйлхын тула ниислэл хотын олон мянган зон Революциин талмай дээрэ, гар табиха бусад газарнуудта ерэбэ. Америкын политикые даган баримталхаяа Никарагуагай арсаhанай түлөө үйөөгөө абахын тула, урдынгаа уялгануудые болюулжа, энэ орондо мүнгэ үгэхэ, шэниисэ эльгээхэ гэhэнээ Вашингтоной буханаhиинь элитэ.

Бэшэгтэ гар табилга ниислэлээ гадна, мүн Леондо, Матагальпада, Ривасто, Чинандегтэ, ороной бусад олон городуудта эхилэнхэй.

Американ империализмын ээрхэг түримхэй хараа бодолые бүхы арадай эрид буруушаажа байhыень мүнөөнэй кампани гэршэлнэ,—гэжэ СФНО-гой Национальна хүтэлбэриин Политическэ комиссиин координатор Байардо Арсе мэдүүлбэ.

Никарагуагайхидай гар табиhан документ дэлхэйн элдэб оронуудай правительствануудта, уласхоорондын эмхинүүдтэ эльгээгдэхэ юм.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

ҮЛЬГЭР ДОМОГ БА АЖАБАЙДАЛ

Гэшхэлжэ ябахадаашье, хүнтэй хөөрэлдэхэдөөшье, дарүү абари зантай хүн гэжэ тэрэ абаһаар харагдадаг. Тэрэ ходол шэбшэжэ, бодожо ябадаг хүн хэбэртэй. Тиимэһээл арадай аман зохёолһоо һабагша татуулан мүндэлдэг геройнуудайнгаа түхэл шарайе бүтээхэдээ, дайнай гү, али таряашанай темэдэ зураг зурахадаа, уран зурааша өөрынгөө абари зангые заабол уран бүтээлнүүдтээ оруулалсадаг гэжэ һанагдана.

Цырен-Намжил Очиров Бабжа-Баатарые зураад, ара таладань иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Баатаршалгаараа суутай, солотой. Юумэндэ һанаагаа зободоггүй, тэнюун номгон сэдьхэлтэй байгаа юм гэхэ. Тиигэбэшье байлдаанда ороходоо, танигдашагүйгөөр хубилдаг, дайсанаа хүсөөрөө бэшэ, харин һүбэлгэн байһанайнгаа ашаар диилдэг, мүн хүшэр байдалһаа мултардаг байгаа юм хаш».

Мүнөө жараяа гүйсэһэн Цырен-Намжил Очиров наһан соогоо нилээд юумэ хэһэн байна. Тэрэ 25 жэлэй туршада багшалаа, түрэл нютагтаа баян музей байгуулаа. Эндэнь дархашуулай бүтээһэн мүнгэн гааһан, эхэнэрэй гоёлой зүүдхэлнүүд, эмээл, дүрөө, хазаар, ногто, түмэр амһарта гэхэ мэтын зүйлнүүд суглуулагданхай. Эртэ урдын буряадуудай ажаһуудалай, ажалай зэр зэмсэгүүд хадагалагданхай; буряадуудай ёһо заншалые харуулһан Очировай зураглалнуудшье бии.

Тиихэдэ тэрэнэй графика оронойнмнай үшөө табан музейнүүдтэ харуулагдана. Тоолобол, Суздаль хотодо оршодог РСФСР-эй мүнөө үеын арадай уран бэлигэй музей, Улаан-Үдэдэ Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай, Хангаловай нэрэмжэтэ, мүн Эрхүү хотын хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейнүүд, Хоринн районно, Сэлэнгын районой Тохойн музейнүүд болоно.

Энэмнай мүн аман зохёолой талаар ехэ баян материалтай юм. Хурса, шог ёгтотой зурагуудынь харагшадые ехэтэ һонирхуулдаг.

...Уран зурааша түүхээр, илангаяа Забайкалида ажаһууһан декабристнуудай ажабайдалаар бахархадаг юм. Өөрөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадалсаһан байна.

Уран зурааша-график Ц-Н. Очиров зуу гаран графическа зураг бүтээгээ. Эртэ урда сагай гү, али мүнөө сагай үйлэ хэрэгүүдые зураглана гү — тэрэнэй бүтээлнүүд заатагүй арадай аман зохёолдо дүтэ байдаг. Тиихэдээ элдэб жанрта едли тэгшээр хүдэлдэг. Зурагуудайнь зарим нэгые дурдабал иимэ: «Арадай ёһо заншалнууд», «Арадай домогууд», «Декабристнууд Забайкалида», «Монголой хубисхал», «Ортоной ажабайдал» гэхэ мэтэ болоно.

Уран зурааша үльгэр домогуудта хэлсэдэг агуу баатарнуудай түхэл шарайе зурахадаа, тэрэ заашье гоёодоггүй, тиимэһээ тэдэнь ажабайдалда дурлаһан, хүхюутэй, баяртай, хүсэ шадалтай хүнүүд гэжэ харагдадаг.

Тэрэнэй хоёрдохи уран арганьгэхэдэ, үргэн дэлисэ болоно. Илангаяа хүнүүдэй хүдэлсэдэ тон нарин ажаглалта хэһэн байдаг. Мүн тэрэнэй зураглаһан байгаалишье эиэл онол аргын хүсөөр сааһан дээрэ «амидырдаг». Жэшээлхэдэ, «Добуун дээрэхи хуһад» гэжэ зурагыень абаад үзэхэдэ, тэрээн дээрэ зурагдаһан хуһадай набшаһан бүхэн һэбшээндэ һаршаганан хүдэлжэ байна гү гэхээр харагдадаг.

Зүгөөр Очировай зураһан хүнүүдэй образ өөрсэ янзын, ондоохон гээшэ. Тэдэнь Эхэ Газарайнгаа ёһотойл ээдэ, баатарнууд. Хүдэр бэетэй элинсэг, хулинсагаа тэрэ өөрынгөө суглуулһан аман зохёолнуудай удхаһаа олодог гэжэ ойлгохоор.

Гэхэтэй хамта бүхы зурагуудынь юуншьеб тухай хөөрэжэ байдагаараа бусадһаа илгарна. Зурагдаһан хүнүүдэйнь хубсаһа хунар, ажаһуудалайнь хэрэгсэл болон зэр зэмсэгүүдынь үе сагууд, арад зонойнгоо ажабайдал тухай хөөрэжэ байһан мэтээр үзэгдэдэг. «Буряад түмэршэ дархан бодхуул хаатаршанда туһална» гэһэн зурагынь арад зоной дунда хэлсэдэг домогһоо үндэһэтэй юм. Нэршүү руу туулгажа ябаһанаа, хаатаршануудые амаруулдаг газарһаа тэрьедэжэ шадаһан бодхуул хаатаршан тухай тэрэ хөөрэнэ. Хада уулаар, ой тайгаар хоргодожо ябаһан хаатаршание шүдэр гэнжэһээнь нютагай дархан мултална. Зурагай герой хэн бэ? Магад, арад зоной зол жаргалай түлөө тэмсэһэн баатар хүнүүдэй нэгэн аалам?..

Ямаршье үльгэр домог соо арадай ажабайдал толорон мүнхэрдэг гээшэ. Тиимэһээ өөрсэ янзын маягтай уран зураашын бүтээлнүүд ажабайдалай амисхалтай гэжэ баталхада болоно. Уран зурааша имагтал домогуудай удхаар зурадаг бэшэ юм. Тэрэнэй зурагуудай [illegible] рэй таряашание гү, али малшаниеше танин олохобди.

Ц-Н. Очиров өөрынгөө сэдьхэлэй хүлгөөе зурагтаа тон зохидоор дамжуулжа шададаг. Тэрэнэй «Мал адуулагшад» гэжэ зурагые «Уулзалга» гэжэшье нэрлэжэ болоно. Энэнь бултанда мэдээжэ Цыренжап Сэмпиловай «Талын инаг дуран» гэһэн зурагта удхынгаа талаар дүтэрхы.

Гэхэ зуура уран зурааша буряадуудтай хүршэ ажаһуудаг арадуудай ажабайдалаар һонирходог юм. Хүршэнэр ортонгуудай ажаһуудалые, түүхые һайн мэдэдэг. Энэнь илангаяа «Ортоной өтог» гэжэ зураг соо элеэр харуулагданхай.

«Сэлэнгын адагта болоһон үер» гэһэн зурагай удха мүн лэ арад зоной түүхэһээ абтанхай. Сэлэнгын адагта ажаһуудаг буряадуудай зарим хубинь ехэ үерһөө боложо, мүнөө Хэжэнгын райондо оршодог нютагууд руу нүүһэн гэжэ мэдэнэбди. Байгал далайда Сэлэнгэ мүрэнэй шудхан ородог газарта мүнөө олон-олон нуурнуудые оложо болоно. Гэнтэ хүрьһэнэй доошоо һууһанһаа боложо, уһанай ехээр үерлэхэдэ, аймшагтай хохидол тохёолдоһон байгаа. Энэ ехэ үерэй хохидолто байдалые уран зурааша зураглахадаа, гайхалтай түргэн эршэ харуулжа шададаг бэлигээ гүйсэдөөр хэрэглээ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Энэ зурагые хараһан хүн заабол үни сагта үнгэрһэн тэрэ үерэй шууяае, адуу малай мөөрөөе, хүнүүдэй хашхараае дууланадал болодог. Эндэ тэнгэри өөдэ гараа һарбайһан үбгэжөөлые, хараха янзада һанаа амархан гэхэ гү, али энэ хохидолһоо яашье зайсаха аргагүй байһанаа мэдэрһэн, ухибүү тэбэриһэн эрэ-хүние харанабди. Энэнь эрхим зурагуудайнь нэгэн болоно.

Өөрынгөө зохёохы ажалай уг удха тухай Цырен-Намжил Очиров иигэжэ хөөрэдэг.

— Байгаали гээшэ бултанаймнай эхэ болоно. Хүние зурахадаа, газар, уһа, агаарые ба галые заабол хэрэглэхые оролдодогби. Өөдөө дүүлиһэн эрмэлзэлтэйгээр хүнүүдые зураха хэрэгтэй гэжэ һанадагби. Юундэб гэхэдэ, ямаршье хүн (жэшээлхэдэ, баян хүндэ мүлжүүлжэ байһан, һанги-набта хубсаһатай барлагшье һаа) ажаһуухын тула ямаршье гасалангые илажа шададаг, өөрынхеэрэз ухаатай, холын хараа бодолтой, ажалша байха ёһотой...

Ц-Н. Очиров шэнги, арадһаа ургажа гараһан иимэ уран зураашадай бүтээлнүүд хадаа городой гудамжануудта хүдөө нютагай хангал һэбшээе асарһан шэнги болгодог. Тэдэнэй бүтээлнүүд манда хэрэгтэй, манине баяжуулдаг. Иигэжэ үндэһэн аялга бүхы хүн түрэлтэнэй баялиг болоно.

А. ЧАЙКОВСКИЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц-Н. Очировай зураһан «Урданай буряад ангуушан», «Гүнсэмаа» гэжэ зурагуудай буулгабаринууд.

М. ВОРОБЬЕВОЙ фотонууд.

Владимир АМОКОВ

Ажалаймни үдэр

Ханын календарине
һэхэн,
Ажалаймни үдэр эхилбэ.
Хадын оройгоор толорон,
Ажалаймни үдэр эхилбэ.
Нажарай үглөөнэй
шүүдэртэл,
Наранай гэрэлдэ ялас
гээд,
Огторгой руу ниидэһэн
галуудтал,
Ошонол һубарин
үдэрнүүдни.
Ажалаймни үдэр зариамдаа
Аали намдуун байдаг
даа.
Эбхэрэн ерэһэн долгиндол,
Эршэтэйгээр зарнмдаа
үнгэрнэл.
Ажалаймни үдэр зарнмдаа
Агшан мэтээр үнгэршэдэг,
Хашхараан мэтээр,
сошоожо,
Хара хүлһыем гоожуулдаг!
Дуун болон зэдэлэд,
Дууһан намаяа даллаха,
Хадаһаа бууһан
горхондол,
Харьялхал ажалаймни
үдэр.
Ажалаймни үдэр намдаа
Аида нүхэр болонхой.
Аюулай намда
тохёолдобол,
Алаһаа нааша яаралтай,
Ажалаймни үдэр толорон,
Абархаяа орожо ерэхэл
даа.
Хүйтэн һалхин дундуур,
Хүр саһан дээрэшье
Ургы болон һалбараад,
Уггахал ажалаймни үдэр.

* * *

Хатуу гранит шулуухе
Хатан буладаар һиилэжэ,
Галта мүрнүүдые бэшэжэ,
Гарганам шулуунай
шүүһые!
Гарайнгаа хүсые
гамнангүй
Гал сасартар сохином.
Гранит хатуу шулуунда
Гараараа амн оруулнам!

Аадар

Аадар, аадар!
Адхарыш ехээр, аадар!
Алдалаад хэбтэнэм
Аглаг талада.
Зээрэг горхон
Зэргэлээд шолшогоноо,
Хабарай ерэһые
Хабархан соносхоо.
Хабарай аадар
Хааяса адхараа.
Харин би айнагүйб!..

Ц. ДОНДОГОЙ оршуулба.

ТЕАТР

«ДЕКАБРИСТЫН БЭҺЭЛИГ»

РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, Буряадай АССР-эй арадай поэт Николай Дамдиновай «Декабристын бэһэлиг» гэһэн шүлэглэмэл драмые РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ф. С. Сахиров буряад драмын академическэ театрай сценэ дээрэ найруулан үсэгэлдэр табиба. Композитор Юрий Ирдынеев зүжэгэй хүгжэмые найруулан бэшээ. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша В. В. Тевелев уран шэмэглэлыень бэелүүлһэн байна.

Ородой революционн түрүүшын суурияа болоһон декабристнуудай бүһэлгөөндэ хабаадаад, хаанта Россиин хатуу шэрүүн мүрдэлгэдэ орожо, гам хайрагүйгөөр хэһээгдэгшэд тухай драма соо хэлэгдэнэ. Поэдэй шэнэ бүтээл уран һайхан хэлэтэй, түүхэтэ үе сагые үнэншэмэ зүбөөр харуулһан зохёол болоо.

Гурбан дабхар мүлжэлгэдэ байһан буряад арадай ажабайдалые хүнгэдхэхэ хэрэгтэ бага бэшэ хубитана оруулһан Николай Александрович Бестужевэй рольдо Буряадай АССР-эй арадай артист Михаил Елбонов үнэншэмэ зүбөөр наадана. Гадна Буряадай АССР-эй арадай артист, Буряадай комсомолой шангай лауреат Марта Зориктуева (Е. А. Бестужева), Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден Цырендоржиев (К. П. Торсон), артистнар Бимба Дагбаев (М. А. Бестужев), Арья Дагбаев (К. Ф. Рылеев), РСФСР-эй габьяата артист П. Н. Николаев (Архип), Буряадай АССР-эй арадай артист Нина Токуренова (Л. С. Степовая), Буряадай АССР-эй габьяата артист Базар-Ханда Габданова (М. А. Волконская), артистнар Л. Цыдыпова (А. Г. Муравьева), Ц. Бальжанов (Доржо Банзаров) болон бусад олон артистнар — дүн хамта 28 хүн тус пьесэдэ хабаадана.

Үсэгэлдэр республикын партийна, совет хүтэлбэрилэгшэд зүжэгые ерэжэ хараһан байна. Харагшад — олоншье түлөөлэгшэд, залуушуул, хүдэлмэрилэгшэд, студентнэр зүжэгые тон халуунаар хүлеэн абаа.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ сценэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

УЯНГА

ДУУНАЙ ШЭДИ

Тосхоной дунда һургуулиин залуухан багша Дэнсэмаа хэшээлэйнгээ һүүлээр, үдэшэндөө клубта арадай консерваторидо ерэжэ, залуушуулда дэлхэйн суута хүгжэмшэд, дуушад тухай хөөрэжэ үгэдэг, хамаг наада, репетицинүүдые хүтэлбэрилдэг, өөрөө шүлэг, поэмэнүүдые уран гоёор аад, сээжээр уншадаг һэн. Нюур шарайгаар сэбэрхэн гээшэнь арагагүй. Скульптор зорюуташье оролдожо хүдэлөө һаа, иимэ дүрэ, нюур бүтээжэ шадаха аа гү? Энеэбхилхэдэнь, эржэн сагаан шүдэнүүд толоржо, мойһон харахан нюдэн ялалзаха. Юрэдөө, иимэ басаганда хэн дурлахагүйб даа. Хонишон Дугарайшье сэдьхэл хүлгөө бшуу... Клубһаа гарахадань, тэрэ Дэнсэмаае угтадаг болобо. Багша басаган үеынгөө нүхэд — басагадтай хүтэрэлдэһэн юумэ, хөөрэлдэһөөр хэрэлсы руу буужа ерэхэ...

— Аа, Дугар! Консерваторидо юундэ ябанагүйбши? Зүрхэгүй гүш? — гээд согтойхон нюдөөрөө урдаһаань гэтэхэл даа.

— Консерваторидо орожош юу бирахабиб даа. Теэд нэгэ дуулаад үгүүжэб... — гэжэ үгмаг гэхэдэнь, басаган зүбшөөбэ.

...Дугар урмагүйхэн гансаараа үлэшэбэ. Теэд миин зогсожол байха гү тэндэ. Клубай үбэртэ табяатай байһан мотоциклдаа мордожо, гунигтайгаар гүнгэнэһөөр отара тээшээ гүйлгэшэбэ.

Энэ Дугар тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ алгебра, физикээр бэрхэшүүлэй нэгэн гэлсүүлдэгшье һаа, арбадахиие дүүргэхэдээ, институтда ороогүй, харин колхозойнгоо нэгэ отара даажа абаа һэн. Иигэжэ «тон жиирэй» ажалтай болоһондоо балай хэндэшье голуулаагүй. Магтаалтай һайнаар хүдэлдэгшье. Теэд энэ Дэнсэмаа басаганда тоолгожо ядахадаа үнэхөөрөө арадай консерваториин студент болохо гэжэ шиидэбэ...

Гүрэмэл һайхан гэээгэтэй, гүн талын дуун шэнги Дэнсэмаае бүхэли үдэшэндөө хөөршөөн хаража, хурсахан һонор үгэнүүдыень шэхэнэй шэмэг болгон шагнажа, аятай зохидхон аяг аашынь адаглан баясажа һууханань хэды һайхан байбаб! «Консерваториингоо студентнэрые олон болгожо ядажа байнабди. Эндэ орохоншни ехэ болоо» гэжэ Дэнсэмаагай хэлэһые юунһээшье үлүү бүхөөр хадууба.

Гэбэшье эндэ — консерваторидошье юун абаһаар амар бэлэн юумэ байхаб даа. Хэдэн хэшээлнүүдэй үнгэрһэн хойно шэнэ программа бэлдэлгэн, ээлжээтэ репетици болобо гээшэ. Сценэ дээрэһээ дуулахадаа, бэеэ яажа бариха тухай заабари захилай үгтэһэнэй һүүлээр эгээл түрүүшынхеэ Дугарай дуулаха ээлжээн болобо. Бүдүүн хоолойтой хадаа тэрэ басай дууладаг хэдэн дуунуудые аһан шадал соогоо айхабтар шангаар татаба. Харин тиигэн гэһээнь: «Ши, Дугар, «хоолойгоо шаханаш», «Аялгаа хазагайруулнаш» гэлдэжэ байжа, дүрбэн зүг тээһээнь дүрьелдэшэбэ. Дугар пианинын хажууда хүлһөө аршасагаан, абяагүй зогсоно...

Тиигээд энэ «юрьез-ярьяанай» дүүрэмсээр Дэнсэмаа гэнтэ Дугарай ойро ерэжэ:

— Гэртэм хүргыш! — гэжэрхибэл даа. Хүбүүн гайхашаба. «Энээнһээ урагша оройдоо дүтэ хүргэхөөр бэшэ ябадаг аад, яаба гээшэб. Консерваторидо ороходомни иигэжэ хубилба гээшэ гү, яагаа һонин юм?» — гэжэ шэбшэбэ.

— Али гэртээ сэхэ харихашни гү? — гээд басаганай хоёрдохёо дуугархада, хүбүүн һуха харайн бодобо.

Тэдэнэр хойно хойноһоо шумуухан һубарилдаһаар газаашаа гараба. Нюдэ алдама харанхышье һаа, үндэр нарин баханануудай оройнуудта яларһан лампочканууд оршон тойронине гэрэлтэй тодо болгожо үгэнэ. Клубтай зэргэлһэн олонхи айлнууд унтаһан янзатай — гэрэлээ унтарганхай, хон-жэн. Гансал эндэһээ таража ошоһон залуушуулай шогтой шангаар энеэлдэхэнь шэхэнэй үзүүртэ соностоно...

Дугар хэлэхэ үгөө оройдоошье олоногүй. Зүрхэниинь түшэгэнэн, лугшан, сэдьхэл бодолынь бахардуулна. Үүдэнэйнгээ хажууда хүрэтэр хүргүүлээд, Дэнсэмаа Дугарай урдаһаа хаража:

— Сэхыень хэлэһүүб, — гэбэ. Хүбүүн һэргымжэлээдхибэ. — Ши, Дугар, айхабтар һайн хоолойтойшье һаа, аялга гаргажа шаданагүйш.

Дугар иимэ юумэ хэлэхэ гэжэ огто хүлеэгээгүй һэн тула харюусаха үгэеэ олобогүй.

Тэрэ гэһээр Дугар арадайнгаа консерваторидо нэгэшье хэшээл хаянгүй, нэтэрүү гэгшээр үдэр һүние мэдэнгүй оролдожо һурахаһаа гадна, хонидоо адуулжа ябахадаа нэгэл өөрсэ һонин аялгануудые гүнгэнэжэ, пианино дээрэ сээжэлдэһэн абяануудаа гүнзэгы бүхөөр хадуужа, бүхы нотонуудые сээжэлдэжэ, вокализуудые дуулажа ябадаг болобо. «Дугарай һанаан хубилаа» гэжэ отарынхид ажаглаба.

Тиигээд нэгэтэ бултанай ээлжээтэ хэшээлдээ суглараха үдэшэ Дугар клубтаа ерээд, пальтогоо тайлажархиһан юумэ пианинын саана тэбхыжэ һууна, нэгэ юушьеб даа гүнгэнөөд һаланагүй. Бэшэниинь мандолина дээрэ наадажа, ном уншажа, шатар дойбод табижа, юрэдөө, дура зоргон соогоо «далбагаяа татан табилуулжа», багшаяа хүлеэнэд.

Эрдэниин шулуундал
ханхинаһан,
Эбхэмэл торгондол
намилзаһан, —

гээд, Дугарай бүдүүн шанга хоолойгоор лужаганаса эхилшөөд байтар, Дэнсэмаа ара хойто үүдээр орожо ерэбэ. Пианинын абяан хонгёо һайхан хоолой хоёр ниилэжэ, бүхы клуб доһолходоо гэбэ. Үнэхөөрөөшье модо шулуунай мухариһандал, хүсэтэ долгиной эбхэрһэндэл абяан дуулдаа бшуу. Шууяжа, юрьежэ байһан залуушуул түр зуура замхаба.

— Дугар, үшөө саашань дуулыш... Ямар гоё дуун бэ! — гэлдэн нүхэдынь дарья табилдаба.

«Харин би мэдээ һэм!..» гэһэншүү нюдөөр энеэбхилэн, Дэнсэмаа Дугарай хажууда зэргэлээд, урматайханаар һуушаба. Тэрэнэй энеэхэн юрэ бусын шогтойхон хараса, согтойхон үгэ хүбүүнэй сэдьхэлдэ урма зориг улам ехээр бадаруулаа бэлэй.

Удангүй Дугарай, мүн хүдөөгэй арадай консерваториин студентнэрэй бэшэшье олон дуунууд уран һайханай бүлгэмэй концертын программада оруулагдажа, Улаан-Үдэ абаашагдаба.

Тиихэдэ оперо, баледэй театр соо хүн зон дүүрэн суларaa һэн. Торгон хүшэгэрэй намираан, лаампын гэрэлнүүдэй яларaaн, кулисай саана хүбүүд, басагадай һүүдэлөөн... Гэбэшье үндэр бэетэй, бүдүүн хара хонишон Дугар гомоотой дорюунаар алхалжа гаража, сценын тэг дунда дашагуур зогсошоно.

Эрдэниин шулуундал
ханхинаһан
Эбхэмэл торгондол
намилзаһан, —

гээд, роялиин һүртэ солгёон абяан доро Дугар эхилшэбэ. Түрүүшээр сэдьхэлээ эзэлжэ хүдэлһэн гү, али бахардаһан хэбэртэйгээр — гараа нэрэ һ рагүй хүдэлгөөд, хоолойгоо халта шэшэргэнүүлээд абашье, тоншье түр зуура сценэ дээрэшье байһанаа мартаба янзатай, дуунайнгаа удхада долгиндо сүм абташана. Удань дүнхэгэр харанхы ашпирсагар олон толгойнуудай жэрылдэһэн залай оронда Байгал далай долгилон хэржэ, тэрэнэй саада заха хада хабсагайнууд үнэхөөр харагдахадал гэжэ, үнэхөөршье үндэр тэршээ долгинуудай доогуурнь үнгэтэ һайхан шулууний шулуунууд мухарижа хадал гэнэ ха.

Дугарай хоолой дам шаа болохо бүреэ бүри һүрөөтэй, ирагуу сэбэрээр сууртан зэдэлнэ... Дуунайнгаа һүүлшын бадаг дуулажа дүүргэжэ, толгойгоо дохихотойнь оперо, баледэй театрай үргэн ехэ зал шанга аадар бороонной адхаржа байһан мэтээр хүүешэбэ, «бис-бис!». хэдэ ралдаан хойно хойноһоо альга хасан зэдэлбэ, хэдэ хэдэн зэргүүд сценэ руу хиидэжэ, «Бис, бис... Браво, браво!»

Далай мэтэ энэ хүүеэ, долгилжэ байһан залай урда сценэ дээрэһээ баярай долгиндо абташаһан Дугар арайхан гэжэ мултархада, Дэнсэмаа сценын саана үни ерэшэһэн энеэбхилэн хүлеэжэ:

— Хүсэһэн, һанаһанаа бэелүүлбэ гээшэш,— гээд уйлажа хүлэршэһэн шарайнь юумэ уяран һагад хэлээд, сарыень хомхойгоор үндэжхёо бэлэй.

Р. ЦЫБИКОВ.

ЯБАГАН ШОГ

ҺААХАРУУ

Нүхэрни гэрээ задалжа, ондоо тээшэнь урилха болоходоо туһимаршин болохыемни намайгаа гүйбэ гээшэ. Болзоото сагтаа ошобоб. Газаань машина ерэнхэй, нүхэрни гэрэйнгээ дараансануудые ашажа байба.

— *Дамба, гэрэйнгээ хана, шала, үһээснь номерлоо хүн гүш даа? — гэжэ асуубаб.*

— *Тиигэжэ, үлүү хүдэлмэри гаргаһанай хэрэггүй бэшэ аал даа, — гэбэ тэрэм.*

— *Теэд дахин табихадаа, хайшан гээд эб эбыень олохо хүмши?*

— *Хаяа даа, юрэдөө, юу хэлээб гэжэ хэлэнэш даа. Наһаараа һууһан гэрээ мэдэхэгүй һэн гүб даа, — гэбэ тэрэм.*

Иигэжэ табижархихадань, арсаха аргамни һалажа:

— *Дураа мэдыш даа, — гэжэ һаахаршаг зантай нүхэртөө хэлээд, гэрынь задалалсажа, шэнэ буусада абаашажа хаялсаа һэм.*

Задалаад, гэрэй арбан хоног соо хүбхэндөөд табижархиха нүхэрни, тэрэнээ хэды һара эблүүлжэ ядажа зобоходоо, тархяа шааждо, хүнэй үгэ дуулаагүйдөө мүнөө хүрэтэр гэмшэдэг.

„СЕВЕРҺЭЭ"

Ресторанда эдеэлхэсэ ороод, үнинэй уулзаагүй хүүшанайнгаа тиилтай нэгэ столдо һууха болошобоб.

— *Зай, һайн гүбди? — гэжэ би һурабаб.*

— *О-о, олигүй ааб даа. Северһээ ерээб, — гэбэ.*

— *Хэр ябажа ерэбэш?*

— *Хүбхэгэр ааб даа. Теэд Севернай Север лэ байна даа, хүйхэр. Бадюуе хүнүүд шоглодог, тэрээндэл адли болон алдааб.*

— *Зай? — гэжэ би хөөрүүлхые оролдон дэмжэбэб.*

— *Манай тэндэхи Бадюу армида ошоод, түрүүшээр арбан хоног «харантиинда» хаагдажа, сиоатараа эдеэд, угаажа хэбтэхэдээ, «жаргалтайш хүйхэрнүүд хабди даа» гэһэн гэхэ. Һүүлээ окоп малтуулжа, гүйлгэжэ эхилхэдэнь: «Нарай байхадам, ханяадан хүрэжэ, үхэшэһэн байхаа яагаа гээшэбиб» гэһэн гэхэ. Һа-һа... Эндэһээ анха гарахадаа, биш тиигэжэ һанаа һэм. Үнэндөө мүнгэн гээшэмнай бэлэхэнээр олдоодхидоггүй байгаа даа, — гээд рюмкэ соо архяа аягалжа уижархёод, уршыба.*

Ц. ХАМАЕВ.

«ТҮРЭЛ ХИЗААРНИ»—

иимэ гаршагтай шүлэгүүдэй суглуулбари ород хэлэн дээрэ Буряадай номой хэблэл барлан гаргаба: Тэрэнэй хуудаһануудые нээһэн хүн республикынгаа бэлигтэй залуу поэдүүдэй бүтээлнүүдтэй танилсаха байна. Эндэ Байгалай үмэнын үзэсхэлэн һайхан хизаар, мүнөө үеын хүнүүд тухай уран хурса мүрнүүд энэ согсолбори соо олон. Авторнуудайнь дунда һаяхана Улаан-Үдэдэ болоно үнгэрһэн республикын залуу уран зохёолшодой XI конференцидэ хабаадаһан В. Дугарова, С. Дугарова, Н. Угрюмов, В. Хороненко, Б. Жигмытов болон бусадай нэрэнүүдые олохот.

НОМОЙ ТАГ

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Советдэ» — ТАСС-ай материал. «КПСС-эй делегаци КПЧ-гэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаба» — ТАСС-ай материал. «Үндэр ногоон халюурхал» — С. Тюлюкинай корреспонденци. «Улаан субботые угтуулан» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Коммунистнуудай нүлөөнэй хүсэн» — Кабанскын районой партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа. «Шанарһаа ашаг үрэдэ шэлжэн орохо» — Л. Рыжовой статья. «Һүүдэрһээ наран тээшэ» — Р. Макальскаягай корреспонденци. «Совет орон: шэнэ һонин» — ТАСС-ай суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Эрилтэ ехэтэйгээр» — зохёохы ажалтанай холбоонуудай пленум тухай тоосоон. «Мүшэтэ саг» — Космонавтикын үдэртэ зорюулагдаһан статья (үргэсхэлынь 4-дэхи хуудаһанда).

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Үглөөдэр — Космонавтикын үдэр» — материалнуудай суглуулбари. «Соёлой ба искусствын һонин» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республикын [illegible] торнай бага үүлэтэй [illegible] шииг нойтон орохогүй. [illegible] руун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхи[illegible]ха. Үдэртөө 7 — 12 град[illegible] дулаан болохо.

Улаан-Үдэдэ бага үүлэтэй байха, шииг нойтон оро[illegible]гүй. Баруун тээһээ секундын 5 — 10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 10—12 градус дулаан байха хүлеэгдэнэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.15 — «АБВГД ейка»... 10.50 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 11.20 — «Г. Минасян дуулаха». 11.50 — «Һайн шанартай эд бараа элбэг ехээр гаргаха».

Улаан-Үдэ. 12.25 — «Уран бэлигтэнэй зохёохы зам» гэһэн циклһээ. Поэт Ц. Галсанов (буряадаар).

Москва. 13.10 — «Спортлотогой» 15-дахи тираж.

Улаан-Үдэ. 13.20 — «Хэр байнаш, студент?». 13.55 — Үхибүүдтэ. «Теремок» — мультфильм. 14.25 — «Арадай уран бүтээл» — гэһэн телевизионно фестиваль. Бэшүүрэй район.

Москва. 15.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.45 — «Путешествие по дорогам Севера» — телевизионно уран һайханай фильм. 17.00 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 18.05 — «Циркын арена дээрэ». 18.50 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 19.20 — Винни-Пух тухай мультфильмнүүдэй программа. 19.50 — «Үглөөдэр — Ороноо агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй үдэр». Ороноо агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй главнокомандалагша, Авиациин маршал, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой А. И. Колдунов үгэ хэлэхэ. 20.05 — Ороноо агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй үдэртэ зорюулагдаһан концерт. 20.50 — «Ночь председателя» — телевизионно уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — Е. Птичкинэй зохёоһон [illegible]нууд. Фильм-концерт. 23.2[illegible] — Классическа барилдаагаар [illegible]ропын чемпионат. Шв[illegible] дамжуулга. 24.00 — Шэнэ һ[illegible]нин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.55 — Ү[illegible]буудтэ. «Как Иванушка д[illegible]чок за чудом ходил» — ура[illegible] һайханай фильм.

Москва. 12.25 — «Ура[illegible] раашад тухай хөөрэлдөө[illegible] Кустодиев.

Улаан-Үдэ. 13.10 — «Э[illegible] ба техникэ» — киножурна[illegible]

Москва. 13.20 — «Ажаб[illegible] далай замда гараба». 14.0[illegible] «Моцартын дуунууд». 14.[illegible] О. Сулейменов. «Газар, [illegible] доро дохи». Поэмэ.

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-044339. Заказ № 85. Индекс 5901.